

**Қыркүйек.
Карточка №1.**

Мезгіл өзгерістерін бақылау.

Мақсаты: - өлі және тірі табиғаттың әрекеттестігі туралы білімдерін бекіту;
-күз мезгілінде өсімдік пен жануарлардың өміріндегі өзгерістерді бөлуге үйрету;
-күз мезгілінің айларын елестетуге қалыптастыру;

Бақылау жүргізу

Тәрбиеші балаларға сұрақ қояды:

- ❖ Қазір жылдың қай мезгілі?
- ❖ Күз мезгілі екенін қайдан білдіңдер?
- ❖ Күз мезгілінің ерекшелігін атаңдар?
- ❖ Күзде неге күн суытты?
- ❖ Күзде адамдар не істейді?
- ❖ Жануарлар салқын жыл мезгіліне қалай әзірленеді?

Күннің көзі күзде қатты жарқырамайды, жиі жаңбыр жауады.
Таңертеңгілік қатқақ болады. Құстар үйір болып жиналып, оңтүстікке ұшып кетеді.

Еңбек: Балабақша алаңдарын түскен жапырақтан тазарту.

Мақсаты: - жасалған жұмыстан балалар мен басқа адамдардың көңілді күйлерін жасауға үйрету;
- экологиялық мәдениетке тәрбиелеу;

Ұлттық қимылды ойын: «Ақ серек, көк серек»

Мақсаты: -Балаларды ұлттық ойын туралы түсінігінің болуы.
-Шапшандылықтарын арттыру, сөздік қорларын дамыту.
-Патриоттық сезімге тәрбиелеу.

Қимылды ойын: «Кім мерген?»

Мақсаты: -балалардың дербестігін, жетістігін дамыту;
-қашықтыққа жүгіруге үйрету;

Жеке жұмыс: алға қарай секіруді жетілдіру.

Даладағы ойын құралдарымен өз беттерінше ойын.

**Қыркүйек.
Карточка №2.**

Жаңбырды бақылау.

Мақсаты: - балаларға күз мезгіліндегі табиғаттағы өзгерістер туралы білімдерін бекіту;
-балаларға күзде жаңбырды бақылату;

Бақылау жүргізу

Күзде жаңбыр жиі жауады. Балалар терезеден қарап, жаңбырды бақылайды. Далада жаңбырдан шалшықтар пайда болады, адамдар үстеріне судырлақтар киіп, қолдарына қолшатыр ұстап жүр. Желдердің беті су, сайларға ағып жатыр.

Көркем сөз: Тамшылар-ай, тамшылар,
Жердің бетін су қылар.

Еңбек: Жердегі түскен жапырақтарды жинау, өз ойын ауласын таза ұстау.

Мақсаты:

- тазалық пен ұқыптылыққа үйрету;
- топпен бірге еңбек етуге шақыру;

Ұлттық қимылды ойын: «Арқан түю»

- Мақсаты:** - Балаларды аз қимылды ойын түрімен таныстыру;
- Ойын барысын түсіндіру;
  - Сөздік қорын дамыту,қызығушылықтарын арттыру;
  - Ұлттық ойынды қастерлеуге тәрбиелеу;

Аз қимылды ұлттық ойын: «Аударыспақ»

- Мақсаты:** -Балаларды ұлттық спорт ойынымен таныстыру;
- Балалардың күштерін сынау;
  - Спортқа деген қызығушылықтарын дамыту;
  - Салауатты өмір сүруге тәрбиелеу;

Жеке жұмыс: Қимылдарын дамыту.

Мақсаты: екі аяқпен секіру.

**Қыркүйек.
Карточка №3.**

Көлік түрлерін бақылау.

Мақсаты: -көлік түрлерін, олардың қандай көлік түріне жататыны туралы білімдерін кеңейту;
-автобустың адам өміріне қажеттілігі туралы ойларын қалыптастыру;

Бақылау жүргізу

Көркем сөз: Жүйіткіген дәу үйінде,
Жүйрік деп ел сүйінді.
Тас жолда жұртты тасып жүр,
Жылдамдыққа басып жүр.

Тәрбиеші балаларға сұрақ қояды:

- ❖ Автобус қандай?
- ❖ Автобус ішінде не бар?
- ❖ Ұстағыш не үшін қажет?
- ❖ Біздің қалада қандай автобкстар жүреді?
- ❖ Автобустар қалай жүреді?

Автобус жол қиылысындағы белгілі аялдамаларға тоқтайды. Әр аялдамада жүргізуші есік ашу үшін арнайы түймені басады. Жолаушылар шыққан соң, ал басқа жолаушылар кірген соң жүргізуші есікті жабады, автобус келесі аялдамаға барады.

Еңбек: Топпен бақшадағы қоқысты жинау.

Мақсаты: топтық еңбекке баулу.

Ұлттық қимылды ойын: «Допты қуып жет»

Мақсаты: -Балаларды қимылды ойын түрімен таныстыру;
-Тез жүгіруге, түстерін ажырата білуге баулу;
-Адамгершілік әдептерін игеруге тәрбиелеу;

Аз қимылды ұлттық ойын: «Бес табан»

Мақсаты: - Асық түрлерімен, асық атауларын таныстыру;
-Асық түстерін атау;
-Ептілікке, мергендікке баулу;
-Ұлтжандыққа тәрбиелеу;

Жеке жұмыс: Секіруді дамыту.

Мақсаты: бір аяқпен секіруді үйретіп, бекіту;

Қыркүйек. Карточка №4.

Өрмекшіні бақылау.

Мақсаты: - өрмекшінің тән ерекшелігін және сыртқы түрі туралы білімдерін кеңейту және бекіту;

-табиғаттағы шын бейнесін қалыптастыру;

Тәрбиеші балаларға жұмбақ жасырып, сұраққа жауап беруін ұсынады:

Ұзын-ұзын ұзардай,

Ұзыннан аққан сулардай.

Ағаш атқа мінгізіп,

Ұзартып қойған мұнардай. (Өрмекші)

- ❖ Өрмекші неге ұқсайды?
- ❖ Ол қалай жүреді?
- ❖ Өрмекші қайда тұрады және немен қоректенеді?
- ❖ Өрмекші жәндіктерді қалай ұстайды?
- ❖ Өрмекшінің жаулары бар ма?
- ❖ Өрмекші қайда қыстайды?

Бақылау жүргізу

Өрмекшінің денесі екі бөлікке бөлінген: басы кеудесі және іші. Өрмекшінің басында 8 көзі мен аузы бар, ал кеудесі 4 аяққа сүйенеді. Өрмекшінің астыңғы іш бөлігінде өрмек сүйлі орналасқан, сол арқылы ол өрмекті шығарады.

Өрмекші-жабайы жәндік. Ол басқа жәндіктермен қоректенеді: маса, шыбын, қоңыз, көбелектерді өзінің өрмегі арқылы ұстайды. Қыста ағаштың қабығының арасында көктемге дейін ұйықтайды.

Еңбек: Тұқым жинау.

Мақсаты: гүл тұқымын ұқыпты жинауға және дұрыс сақтауға үйрету.

Ұлттық қимылды ойын: «Боран»

Мақсаты: -Балаларды ұлттық ойынымен таныстыру;

-Дене шынықтыруға деген қызығушылықтарын арттыру;

-Тәртіптілікке, әдептілікке тәрбиелеу;

Аз қимылды ұлттық ойын: «Үш табан»

Мақсаты: -Асық түрлерімен, асық атауларын таныстыру;

-Асық түстерін атау. Ептілікке, мергендікке баулу;

-Ұлтжандыққа тәрбиелеу;

Жеке жұмыс: Қимылдарды дамыту.

Мақсаты: -ұзын скакалка арқылы секіруді үйрету;

Қыркүйек. Карточка №5.

Бақ-бақ гүлін бақылау.

Мақсаты: - «бақ-бақ» емдік өсімдігімен таныстыру;
-табиғатты қорғауға, аялау сезімдерін қалыптастыру;
-емдік шөпті жинау;

Бақылау жүргізу

Көптеген халықтар бақ-бақты «**күннің егізі**» деп атайды. Кейде оны «**күн мен айдың балалары**» деп атап та жатады. Күннің егізі аталу себебі: гүл күн шығыстан көтерілгенде, бетін сол бағытқа алады, тас төбеге келгенде, басын тік көтереді, ал батысқа батқанда, сол жаққа мойнын бұрады, күн ұясына батқанда, ол да жабылып қалады. Келбеті де, түсі де тап бір күн сияқты... Шілденің аяғында, бақ-бақ гүлі гүлденіп болған соң ақ жұмсақ бас киім киеді. Бақ-бақтың піскен тұқымы жіңішке ақ шаштармен безендірілген. Самал жел соқса, жерге бақ-бақ жүні ұшады. Бақ-бақтың біз білетін сары түстісінен басқа да түрлері бар. Мәселен, Кавказ тауларында қарақошқыл түстісі болса, Тянь-Шань тауларынан ақшыл көк, қызғылт түстілері кездеседі.

Тәрбиеші балаларға сұрақ қояды:

- ❖ «Бақ-бақ» неге ұқсайды?
- ❖ Оның тұқымы қалай таралады? Табиғатта өзіңнің ұстау ережесі.

Еңбек: Емдік өсімдікті жинау.

Мақсаты: емдік өсімдіктерді дұрыс жинауға үйрету;

Ұлттық қимылды ойын: «Соқыр теке»

Мақсаты: -Балаларды ұлттық ойын түрімен таныстыру.

- Сөздік қорларын, ойлау қабілеттерін дамыту.
- Сезімталдыққа, төрт түлік малға қамқор боуға тәрбиелеу.

Аз қимылды ұлттық ойын: «Күш сынаспақ»

Мақсаты: -Қазақтың әдет-ғұрпымен таныстыру.

- Дәстүрлік таным түйсігін дамыту.
- Ой-өрістерін жетілдіру. Ұлтжандыққа тәрбиелеу.

Жеке жұмыс: «Батыл балалар»

Мақсаты: -тез жүгіругі жаттықтыру;

- шапшандылықтарын дамыту;

**Қыркүйек.
Карточка №6.**

Құмырсқаны бақылау.

Мақсаты: -құмырсқаның тән ерекшелігін және сыртқы түрі туралы білімдерін кеңейту және бекіту;
-табиғаттағы шын бейнесін қалыптастыру;

Бақылау жүргізу

Тәрбиеші балаларға жұмбақ жасырады.

Қатар-қатар қара нар,
Аспанменен бара бар,
Алды биік, арты жар.   (Құмырсқа)

- ❖ Құмырсқаны сипатта?
- ❖ Олар қалай жүреді?
- ❖ Немен қоректенеді?
- ❖ Құмырсқа үйін қалай атайды?
- ❖ Үйін неден құрастырады?
- ❖ Құмырсқаның қандай жаулары бар?
- ❖ Қысқа қалай дайындалады?

Құмырсқа-жарғаққанаттылар отрядының тұқымдасы. Құмырсқаның 10 мыңдай түрі бар. Денесі бас, көкірек және құрсақтан тұрады. Басы үлкен, жақтары жақсы жетілген, ауыз аппараты кеміргіш. Көкірек бөлімі жіңішке, онда үш жұп аяқтары жақсы жетілген. Құмырсқаның азығы: әр түрлі ағаш жапырақтары, өлі жәндіктердің денелері және егіннен қалған қалдықтар, құрғақ азықтармен қоректенеді.

Бір құмырсқа өз салмағынан 10 есе ауыр салмақты көтере алады.

Құмырсқалар-өте жақсы құрлысшылар. Құмырсқалар – олар жыртқыш, олар көптеген жәндіктерді құрытады. Олардың аулары көп: құстар, аюлар, құмырсқа жеушілер.

Еңбек: Бақшадан көкөніс жинау.

Мақсаты: -ұжымдаса еңбек етуге тәрбиелеу.
-өздеріне ғана емес басқа балаларға да қуаныш сезімін сыйлау;

Ұлттық қимылды ойын: «Ат жарыс»

Мақсаты: - Балаларға қазақ халқының әдет-ғұрыпымен, салт-дәстүрімен таныстыра отырып, ұлттық ойын түрімен танысу.
-Эстетикалық мәдениетін дамыту.
-Еңбекқорлыққа, мәдениеттілікке тәрбиелеу.

**Қыркүйек.
Карточка №7.**

Өгейшөпті бақылау.

Мақсаты: -емдік шөптермен танысуды жалғастыру;
-емдік шөпті жинауды жалғастыру;
-табиғатты қорғауға, аялауға білімдерін қалыптастыру;

Бақылау жүргізу

Оның биіктігі 20 – 100 см. Сабағы өрлеп өседі. Жапырақтары ірі, қабыршақ тәрізді, қоңыр-күрең түсті, сабаққа кезектесіп орналасады. Сарғылт түсті гүлі қос жынысты, жеке-жеке сабақтың ұшында жетіледі, жапырағынан бұрын пайда болады. Гүлшоғы – себет. Наурыз – сәуірде гүлдеп, мамыр – маусым айларында жеміс салады. Жемісі – дәнек. Өгейшөптің жапырағының құрамында глюкозид, эфир майы, инулин, илік заттар, аскорбин қышқылы болады. Оны қолқа демікпесін, созылмалы бронхитті, ларингитті, жоғары тыныс жолдарының қабынуын емдеуге пайдаланады. Тұнбасын жөтелді басу үшін ішеді. Гүлінен ара бал жинайды.

Еңбек: Емдік өсімдікті жинау.

Мақсаты: емдік өсімдіктерді дұрыс жинауға үйрету;

Ұлттық қимылды ойын: «Әуе таяқ»

Мақсаты: - Балаларды ұлттық спорт ойынымен таныстыру.

- Балалардың күштерін сынау.
- Спортқа деген қызығушылықтарын дамыту.
- Салауатты өмір сүруге тәрбиелеу.

Аз қимылды ұлттық ойын: «Тауық күрес»

Мақсаты: - Қазақтың ұлттық ойынымен таныстыру;

- Ойын барысын түсіндіру;
- Шыдамдылыққа, төзімділікке тәрбиелеу;

Жеке жұмыс: «Алысқа секір»

Мақсаты: -екпін алып жүгіріп, ұзындыққа секіруге үйрету;

**Қыркүйек.
Карточка №8.**

«Ашық болса, күз де керемет» бақылау.

Мақсаты: - балаларға жыл мезгілдерінің ауысуын; күз мезгілінің ерекшелігі туралы түсініктерін қалыптастыру;

Бақылау жүргізу

Балалар, бізге күз де келді.

Қыркүйекте жылы күннің көзі болатын күндер де болады. Көк аспан жарқырап, ағаштың алтын жапырақтары күн көзіне жарқырайды. Ауа тазарып, мөлдіреп, күміс өрмек жіптері ұшады. Бұл күндерді «қоңыр жаз» дейді.

«Ашық болса, күз де керемет» - деген мақал бар.

Тәрбиеші балаларға сұрақ қояды:

- ❖ Күз мезгілдерін атандар?
- ❖ Күзде қандай ерекшеліктер болады?
- ❖ Адамда күзде не істейді?
- ❖ Құстар күзге қалай бейімделеді? Жәндіктер? Жануарлар?
- ❖ Күзге ерте дайындалатын ағашты тауып алыңдар?
- ❖ Ең әдемі ағаш жапырақтарын тауып алыңдар?

Еңбек: Жерге түскен жапырақтарды жинау.

Мақсаты: -аула тазалығын сақтауға үйрету;
-экологиялық мәдениетке тәрбиелеу;

Ұлттық қимылды ойын: «Түйілген орамал»

Мақсаты: -Балаларды ұлттық ойын туралы түсінігінің болуы;
-Шапшандылықтарын арттыру, сөздік қорларын дамыту;
-Патриоттық сезімге тәрбиелеу;

Жеке жұмыс: «Кім алысқа»- құм қапшықтарын лақтыру.

Мақсаты: -алысқа лақтыруға жетілдіру (екі қолмен кезек-кезек);

**Қыркүйек.
Карточка №9.**

Жәндіктерді бақылау.

Мақсаты: - тірі әлемге қызығушылықтарын дамыту, ауа-райымен жәндіктердің мінез-құлқын арасындағы байланысын орнату, байқағыштыққа үйрету;
-жәндік аттарын, табиғатқа пайдасы туралы білімдерін бекіту;

Бақылау жүргізу

Көктен көзін бір алмай,
Қызғылт тартты кәрі күз...
Жер қызығын қия алмай,
Маужырап тұр сары күз...

Тәрбиеші балаларға сұрақ қояды:

- ❖ Маса, ара, шегіртке – бұл нелер?
- ❖ Қандай жәндіктерді тағы білесіңдер?
- ❖ Олар неге көрінбейді? Оларға не болды? Дұрыс, олар қысқа дайындалып жатыр.
- ❖ Олар қысқа қалай дайындалады? (Тығылады.)
- ❖ Қайда тығылады?

Зерттеу іс-шарасы: жәндіктер азайып қалғанына назар аудару. Жәндіктердің қалай, қайда тығылатынын балаларға көрсету.

Еңбек: Гүлбақты қоқыстан тазалау.

Мақсаты: -топпен еңбек етуге дағдыларын қалыптастыру;

Ұлттық қимылды ойын: «Жүйріктер жеңеді»

Мақсаты: -Ойын балаларды белгілі бір мақсатта коллективтік әрекет жасауға, шапшаңдыққа, тыныс мөлшерін ретті, қалыпты басқара білуге үйретеді;

Жеке жұмыс: Екі аяқпен секіру (бір аяқпен) жалауға дейін, артқа.

Мақсаты: -секіруді дамыту; бір аяқпен секіруге білімдерін бекіту;

**Қыркүйек.
Карточка №10.**

Желді бақылау.

Мақсаты: -күзде тірі табиғаттағы өзгерістерге назар аудару: желді күні ағаштар шайқалады, бұлттар тез жүгіреді;
-жазда жел қандай болды – өте әлсіз салыстыру, ойларын қалыптастыру;

Бақылау жүргізу

Тәрбиеші балаларға жұмбақ жасырады:

Қанаты жоқ – ұшады,

Аяғы жоқ – қашады. (Жел)

-Балалар, айналаға қараңдаршы, бүгін жел бар ма?

-Қандай жел?

Өз зырылдауықтарыңа қараңдаршы. Олар не болды?

-Жел қатты соғып тұр, себебі, зырылдауықтар қатты айналып тұр.

Ал, жазда жел қандай болды, естеріне түсіріңдерші, қатты ма әлсіз ба? (Әлсіз)

-Неге олай ойлайсыңдар? –Себебі ағаш бастары сәл-сәл қимылдады.

-Дұрыс. Ал бүгін ағаш бастары қатты шайқалып тұр.

-Зырылдақтарыңа қараңдаршы. Жел қай жақтан соғып тұр? (балалар анықтайды)

Жел жаққа жүгіріп көріңдерші, ал енді қарсы жүгіріңдер. Қай кезде жүгіру қиын болды?

Тұжырым: Жазға қарағанда, күзде жел қатты болады.

Еңбек: топ балаларына аулаларын жинауға көмектесу.

Мақсаты: -еңбекқорлыққа тәрбиелеу, кішкентай балаларға көмектесі;

Ұлттық қимылды ойын: «Бөрік жасырмақ»

Мақсаты: -Балаларды ұлттық ойын туралы түсінігінің болуы;

-Шапшандылықтарын арттыру, сөздік қорларын дамыту;

-Отан сүйгіштікке тәрбиелеу;

Жеке жұмыс: Бөренеден түзу, қырынан жүру.

Мақсаты: - тепе-теңдікті ұстауға үйрету;

Ересек топ Қазан Серуен картотекасы №1

"Табиғатпен сәлемдесу"

Мақсаты: Балаларға табиғаттың әсемдігін түсіндіріп, оны бағалай білуге баулу.

Қимыл: Педагог балаларды табиғатқа шығуға дайындап, оларды серуенге шақырады. Әр бала табиғатпен амандасып, ағаштарға, гүлдерге, құстарға «Сәлем!» деп айтады. Бұл жаттығу арқылы балалар табиғатпен байланыс орнатып, оны қорғауға ынталанады.

Қауіпсіздік ережелерін қайталау: Балаларға серуен кезінде қалай жүру керек, қоршаған ортаға қалай мұқият болу керектігі туралы ережелер түсіндіріледі.

(Экологиялық тәрбие, еңбек және дидактикалық ойындар)

1. Экологиялық тәрбие: "Табиғатты қорға"

Мақсаты: Балалардың табиғат туралы білімін кеңейту және оны қорғауға баулу.

Қимыл: Балалар серуен кезінде өсімдіктер мен жануарлар туралы әңгімелейді. Мұғалім оларға ағаштар, гүлдер, шөптер және жануарлар туралы мәліметтер береді.

Сұрақтар:

«Ағаштардың жапырақтары не үшін керек?»

«Құстар не жейді?»

«Гүлдерге не керек?»

Қоршаған ортаны қорғау: Балаларға қоқысты тастамау, өсімдіктерді жұлмау туралы түсіндіріледі.

2. Еңбекке баулу: "Көгалдандыру" немесе "Гүлдерге су құю"

Мақсаты: Балаларға табиғатқа еңбек ету арқылы қамқорлық көрсетуді үйрету.

Қимыл: Балалар бақшадағы немесе ауладағы гүлдерге су құяды немесе жапырақтарды жинайды. Бұл жаттығу арқылы балалар еңбекке баулынады және қоршаған ортаға қамқорлық жасау қажеттігін түсінеді.

Мысалы: әр бала кішкене су құтысын алып, бір-екі гүлге су құяды. Педагог оларға су құйғанда қалай жасау керектігін түсіндіреді: "Гүлдерге көп су құюға болмайды, себебі олар суға тұншығады."

3. Дидактикалық ойын: "Табиғаттан не көрдің?"

Қимыл: Балалар серуен кезінде табиғаттағы заттарды бақылап, оларды есте сақтауға тырысады. Серуен соңында педагог: «Сендер табиғаттан не көрдіңдер?» деп сұрақ қояды. Балалар көргендерін тізіп айтып береді.

Серуен картотекасы №2

Серуен: Табиғат аясындағы бақылау және танымдық әңгіме

Мақсаты: Балалардың табиғатқа деген қызығушылығын арттыру, өсімдіктер мен жануарлар туралы білім беру.

Экологиялық іс-әрекет: Табиғатқа қамқорлық жасау

Мақсаты: Табиғатқа сүйіспеншілік пен қамқорлықты қалыптастыру, қоршаған ортаны қорғау.

Іс-әрекет:

Балалармен бірге ауладағы немесе серуен алаңындағы қоқыстарды жинау. Оларға қоқысты дұрыс сұрыптауды үйрету: қағазды, пластикті және шыныны бөлек жинау. Бұл балалардың жауапкершілік сезімін оятады

Құралдар: Қолғаптар, қоқыс жәшіктері.

Серуен картотекасы №3

Серуен: "Күзгі орман"

Мақсаты: Күзгі табиғатты бақылау, жапырақтардың түстерін ажырату және желдің қалай соғатынын сезіну.

Бақылау:

Балаларды күз мезгіліндегі табиғаттың өзгерістерімен таныстыру. Жапырақтардың түстері өзгергенін, олардың ағаштан түсуін бақылау.

Сұрақтар: «Жапырақтар қандай түске боялған?», «Қандай жапырақтар үлкен немесе кішкентай?»

Ойын:

"Жел мен жапырақтар" ойыны.

Балалар «жапырақ» болып, жерге түскен жапырақтар секілді қолдарын жайып, жеңіл секіреді. Мұғалім «Жел соқты!» деген кезде, балалар алаңда жүгіріп, жапырақтар секілді айналып ұшады.

Серуен картотекасы №4

"Құстарды бақылау"

Мақсаты: Құстар туралы түсінік беру, олардың дауыстарын тыңдау және қайда ұшатынын бақылау.

Бақылау:

Балалармен бірге серуен кезінде құстардың дауыстарын тыңдап, олардың қайда ұшып жүргенін бақылау. Құстардың атауларын атап, оларға сипаттама беру.

Сұрақтар: «Құстар қалай сайрайды?», «Қайда ұшады?»

Ойын:

"Құстар секілді ұшамыз" ойыны.

Балалар құстар секілді қолдарын жайып, ұшуды бейнелеп жүгіреді. Ойын арқылы олардың қимылдары дамиды, әрі құстарға қызығушылығы артады.

Серуен картотекасы №5

"Ағаштар әлемі"

Мақсаты: Ағаштардың түрлерін тану, олардың жапырақтары мен діңдерін бақылау.

Бақылау:

Ауладағы ағаштардың жапырақтарын, діңдерін бақылау. Олардың биіктігі мен жапырақтарының пішінін көру.

Сұрақтар: «Бұл қандай ағаш?», «Жапырақтары қандай?»

Ойын:

"Ағашқа айналамыз" ойыны.

Балалар ағашқа ұқсап, орындарында қимылсыз тұрып, кейін жел соққанда «қимылдайды» (қолдарын жоғары көтеріп, тербеледі).

Серуен картотекасы №6

Бақылау: "Жапырақтардың өзгерісі"

Мақсаты: Жапырақтардың түсі мен пішіндерін тану, күзгі өзгерістерді бақылау.

Іс-әрекет: Балалар ағаштардағы жапырақтардың түстерін бақылайды: жасыл, сары, қызыл және қоңыр жапырақтарды таниды.

Педагог балаларға жапырақтың неге түсетінін және күз мезгіліндегі табиғаттың өзгерістерін түсіндіреді.

Сұрақтар:

«Жапырақтар қандай түстерге боялған?»

«Бұл жапырақтар қай ағаштан түсті?»

Белсенділік:

Жапырақтарды жинау, олардың пішінін қолдарымен сипалап сезіну, жапырақтармен ойындар ұйымдастыру.

Өсімдіктерге күтім жасау

Мақсаты: Балаларға өсімдіктердің күтімі туралы түсінік беру және табиғатқа деген сүйіспеншілік қалыптастыру.

Іс-әрекет:

Балалар бөлмедегі немесе ауладағы өсімдіктерді суарады.

Топтағы гүлдердің жапырақтарын сүртеді.

Педагог балаларға судың өсімдіктер үшін маңызды екенін түсіндіреді және өсімдіктердің қалай өсетінін көрсетеді.

Құралдар: кішкентай су құйғыштар, майлықтар

Серуен картотекасы №7

Бақылау: "Күннің күйі"

Мақсаты: Ауа райын сезіну, күннің жылуы немесе салқын болуы туралы түсінік беру.

Іс-әрекет: Балалар күннің қалай жылытып тұрғанын немесе ауа райының салқындығын сезіну үшін бетін күнге қаратады немесе желді сезінеді. Педагог балаларға «Күннің шуағы бізді қалай жылытады?» деген сұрақтар қояды.

Сұрақтар: «Бүгін күн жылы ма, әлде суық па?»

«Күн бізге не береді?»

Белсенділік:

Күнге қарап, оның қалай жарқырап тұрғанын бақылау, желдің күші мен ауа райының әсерін сезіну.

Ойыншықтарды жинау және реттеу

Мақсаты: Балаларды өз заттарына және ойыншықтарға ұқыптылықпен қарауға үйрету.

Іс-әрекет: Балалар ойнап болған соң, ойыншықтарды арнайы себетке немесе сөреге жинайды.

Ойыншықтарды әртүрлі санаттарға бөлуге үйрету (мысалы, машиналарды бір жерге, қуыршақтарды басқа жерге қою).

Құралдар: ойыншықтар, ойыншықтарды жинайтын себеттер.

Серуен картотекасы №8.

Бақылау: "Бұлттарды бақылау"

Мақсаты: Аспандағы бұлттардың қозғалысын байқау, олардың түрлері мен пішіндерін тану.

Іс-әрекет: Балалар аспанға қарап, бұлттардың пішінін және олардың қалай қозғалатынын бақылайды.

Педагог бұлттардың әртүрлі болатынын түсіндіреді: жұқа, қалың, ақ немесе қара бұлттар.

Сұрақтар: «Бұлттар қандай? Олар неге ұқсайды?»

«Бұлттар қайда қозғалып бара жатыр?»

Белсенділік:

Балалар бұлттардың пішінін елестетіп, «Олар неге ұқсайды?» деп айтады (мысалы, жануарларға, үйлерге ұқсайды деп елестету).

Ауладағы жапырақтарды немесе қоқысты жинау

Мақсаты: Балаларға қоршаған ортаны таза ұстауға үйрету.

Іс-әрекет: Балалар серуен барысында жерге түскен жапырақтарды немесе қоқыстарды жинайды.

Педагог балаларға табиғатты қорғау және қоқыстарды жинаудың маңызын түсіндіреді.

Құралдар: кішкентай қапшықтар, қолғаптар.

Серуен картотекасы №9.

Бақылау: "Құстарды бақылау"

Мақсаты: Құстардың қозғалысын, олардың дауысын тыңдау, құстардың түрлерін ажырату.

Іс-әрекет: Балалар серуен барысында құстардың даусын тыңдап, олардың қалай ұшып жүргенін бақылайды

Педагог құстардың атауларын атап, олардың табиғаттағы рөлі туралы әңгімелейді.

Сұрақтар: «Қандай құстарды көрдік?»

«Құстар қалай ән салады?»

Белсенділік:

Құстардың дауысын еліктеу, құстардың ұшуын бейнелеп ойнау (қолдарын жайып, құстар секілді жүгіру).

Құстарды немесе жануарларды күту

Мақсаты: Балаларға жануарларға қамқор болуды үйрету.

Іс-әрекет:Балалар балабақшаның ауласында құстарға жем шашады немесе аквариумдағы балықтарға жем береді.

Педагог құстардың немесе жануарлардың қалай тамақтанатынын және оларға қалай қамқор болу керектігін түсіндіреді.

Құралдар: құс жемі немесе балықтарға арналған жем.

Серуен картотекасы №10

Бақылау: "Ағаштардың биіктігі"

Мақсаты: Ағаштардың биіктігін, олардың жапырақтары мен діңін зерттеу.

Іс-әрекет:Балалар ағаштардың діңіне қарап, олардың биіктігін бағалайды.Педагог ағаштардың қалай өсетінін түсіндіреді.

Балаларға ағаштың жасыл жапырақтары мен олардың пішіндерін көрсету.

Сұрақтар:«Ағаш биік пе, әлде аласа ма?»

«Жапырақтар

қандай пішінде?»

Белсенділік:

Ағаштардың айналасында жүру, олардың жапырақтарын жинау және жапырақтардың пішіндерін талдау.

Құммен және сумен ойнау

Мақсаты: Балалардың ұсақ моторикасын дамыту және еңбекке қызығушылықты арттыру.

Іс-әрекет:Балалар құмда немесе суда арнайы ойыншықтармен ойнап, құмнан әртүрлі пішіндер жасайды.

Ойнап болғаннан кейін, балалар жұмыс орнын жинайды, құралдарды жуып, сөреге қояды.

Құралдар: құм және суға арналған ойыншықтар.

Серуен картотекасы №11

Табиғатқа қамқорлық

- Қоқыс жинау: Серуен барысында балаларға табиғаттағы қоқыстарды жинау тапсырмасын беріңіз. Бұл оларға қоршаған ортаға жауапкершілікпен қарауға және табиғатты қорғауға үйретеді.

- **Өсімдіктерге күтім:** Балаларға ағаштардың жапырақтарын, гүлдерін қарау, оларды суару немесе егу бойынша тапсырмалар беру. Бұл өсімдіктердің өмір сүруіне ықпал етеді.

2. Еңбек дағдыларын дамыту

- Жемістер мен көкөністерді жинау: Егер серуен ауыл немесе бақшада өтсе, балаларды жемістер мен көкөністерді жинауға үйрету. Бұл оларға еңбек арқылы өнім алудың маңыздылығын көрсетеді.

- **Құстарға жем беру:** Балаларға құстарға арналған жем шашу немесе арнайы орындар дайындау. Бұл табиғатқа қамқорлық сезімін дамытуға көмектеседі.

3. Табиғатпен танысу

- Табиғатқа қатысты тапсырмалар: Балаларға табиғаттағы өзгерістерді бақылау, мысалы, жапырақтардың түсі, ағаштардың формасы туралы жазу немесе сурет салу.

- **Экологиялық білім беру:** Табиғаттың экосистемасы, өсімдіктер мен жануарлардың өзара байланысы туралы мәліметтер беру.

Серуен картотекасы №12

Табиғатпен танысу

Тақырып: Ағаштар мен өсімдіктерді зерттеу

Мақсат: Балаларды ағаштар мен өсімдіктердің түрлерімен таныстыру, оларды күтуге үйрету.

Серуен: Балалармен жақын маңдағы саябаққа барып, ағаштар мен гүлдерді тамашалау. **Іс-шара:** Балаларға әртүрлі өсімдіктерді көрсетіп, олардың жапырақтары мен сабақтарын зерттеу. Әр ағаштың атауын айтып, ағаштарды күту туралы түсіндіру.

Еңбекке баулу: Балаларға бақшаға қалай қамқор болу керектігін көрсетіп, кішкене күрекпен топырақты қопсыту

Серуен картотекасы №13

Судың маңызы

Тақырып: Судың табиғаттағы рөлі

Мақсат: Судың маңызын түсіндіру, суды үнемді пайдалану жолдарын үйрету.

Серуен: Су қоймасы немесе бұлақ жанында серуен.

Іс-шара: Балаларға судың табиғаттағы рөлі мен оның маңызын түсіндіру, суды қалай үнемдеу керек екенін үйрету.

Еңбекке баулу: Су қоймасына немесе бақшадағы өсімдіктерге су тасып, оларды суару.

Серуен картотекасы №14

Тазалық күні

Тақырып: Табиғатты таза ұстау

Мақсат: Балаларды қоршаған ортаны таза ұстауға баулу, тазалыққа үйрету.

Серуен: Жақын маңдағы табиғи аймаққа серуен.

Іс-шара: Балалармен бірге серуендеп жүріп, жердегі қоқыстарды жинау. Табиғатты қоқыстан қалай қорғауға болатыны туралы әңгімелесу.

Еңбекке баулу: Қоқыс жинау мен сұрыптау жұмыстарын көрсету. Балаларға қоқысты қайда және қалай тастау керектігін үйрету.

Серуен картотекасы №15

Гүлдер күні

Тақырып: Гүлдердің түрлері және оларды күту

Мақсат: Гүлдер туралы білімін кеңейту және оларды күтуге баулу.

Серуен: Гүлдер өсетін аймаққа серуен жасау.

Іс-шара: Әр гүлдің түрлерін талқылау, олардың хош иістерін сезіну. Гүлдер мен өсімдіктерді өз қолдарымен егіп үйрену.

Еңбекке баулу: Гүлдерді суару және оларға топырақ қопсыту жұмыстарын жасау.

Серуен №15

Жыл мезгілдерінің өзгеруін бақылау

Мақсаты:

- Жыл мезгілдерінің өзгеруі туралы түсініктерін қалыптастыру;
- әр мезгілдің өз ерекшеліктері туралы түсініктерін тиянақтау.

Бақылау барысы

Жұмбақ жасыру

Ақ киімді біреуі,
Сары киімді біреуі,
Көк киімді біреуі,
Әлем, жәлем киімі,

Тағы бірі жүреді. (жылдың төрт мезгілі)

- Өлеңде не жайлы айтылған? (жыл мезгілдері туралы әңгімелеу)
- Қазір жылдың қай мезгілі (күз жпйлы әңгімелеу)

Қыркүйек айының алғашқы күндері жылы болады. Ағаштарда ең алғашқы сары жапырақтар пайда болады. Жердегі шөптер сарғайып, гүлдер сола бастайды Үлкендер егіс даласындағы жиын-терін жұмыстарын аяқтауға, мал азығын мол етіп жинап алуға асығады.

Зерттеу жұмысы: Д/О: «Күзге ең алғашқы дайындалған ағашты тап» (қайың, көк терек)

Д/О: «Қайың мен теректің ең әдемі күзгі жапырағын тап»

Еңбек

Ойын алаңындағы жапырақтарды жинау.

Мақсаты:

- орындалған жұмыс нәтижесін көріп қуануға үйрету;
- экологиялық мәдениеттерін тәрбиелеу.

Қимылды ойын «Бәйге».

Мақсаты:

Тез жүкіруге, ептілікке жаттықтыру.

Жаттығу ойындары Қозғалыстарын қалыптастыру

Мақсаты: сапта жеңіл, бірқалыпты жүруге жаттықтыру.

Халық болжамы:

Жаз жауынды, күз жылы болса, қыс ұзақ болады.

Серуен №16

Күздің алғашқы белгілерін бақылау

Мақсаты:

- Жыл мезгілдерінің өзгеруі туралы түсініктерін молайту;
- Күздің алғашқы белгілері туралы түсініктерін қалыптастыру.

Бақылау барысы

Көркем сөз «Қыркүйек» Ғ. Өкеев

Бір-біріне жер, аспан,
Мейірлене қарасқан.
Төкпей-шашпай тасып дән
Машиналар асыққан.
Ұстаз, шәкірт жүздескен,
«Қош келіпсіз күз» дескен.
Берекелі алтын күз,
Ұмытпаймыз салтын біз

Қыркүйек айының алғашқы күндері жылы болады. Ағаштарда ең алғашқы сары жапырақтар пайда болады. Жердегі шөптер сарғайып, гүлдер сола бастайды Үлкендер егіс даласындағы жиын-терін жұмыстарын аяқтауға, мал азығын мол етіп жинап алуға асығады.

Зерттеу жұмысы: Д/О: «Күзге ең алғашқы дайындалған ағашты тап» (қайың, көк терек)

Д/О: «Қайың мен теректің ең әдемі күзгі жапырағын тап»

Еңбек

Ойын алаңындағы жапырақтарды жинау.

Мақсаты:

- орындалған жұмыс нәтижесін көріп қуануға үйрету;
- экологиялық мәдениеттерін тәрбиелеу.

Қимылды ойын «Қуып жет».

Мақсаты: Тез жүкіруге, ептілікке жаттықтыру.

Жаттығу ойындары Бөрене үстімен жүру

Мақсаты: Тепе-теңдікті сақтауға жаттықтыру

Мақал: Күз байлығы-ел ырысы.

Серуен картотекасы №17

Гүл егілген клумбаны бақылау

Мақсаты:

- өсімдіктердің күзгі тіршілігі туралы білімдерін тиянақтау;
- кейбір өсімдіктердің дәндерін шашып, қурап үлгергеніне көңіл бөлу;
- Күзде гүл ашатын гүлдермен (астра, настурция) таныстыру

Бақылау барысы:

Көркем сөз:

Кешкілік пе, күндіз бе,
Өсіп тұрған гүлді үзбе.
Туған жерді далаға,
Тастай алмай жүрміз бе?
Жайнап өсіп далада,
Көздің жауын ала ма?
Бірде бірін жұлғызба,
Қасыңдағы балаға.

Балаларға сұрақтар:

- Гүлдерде күзде қандай өзгерістер болады?
- Келесі жылы гүлдер өсіру үшін қазір не істеу керек?
- Қандай гүлдер күзде гүлдейді?

Зерттеу қызметі:

Қураған гүлдерді алып, оның сабақтары мен дәндерін қарау.

Д/О: «Суреттеу бойынша тауып ал»

Еңбек. Гүлдер дәнін жинап алу.

Мақсаты: Балаларға келесі көктемнің қамын қазір ойлау керек екенін түсіндіру.

Қ/О: «Мені ата».

Мақсаты: ымдау және қимыл арқылы жанурлар бейнесін жасау қабылеттерін дамыту.
«Қояндар мен түлкі».

Мақсаты: тез жүкіру дағдыларын дамыту

Жаттығу ойындары: Бір-біріне доп лақтыру

Мақсаты: жылдамдықтары мен ептіліктерін дамыту

Серуен картотекасы №18

Тастарды бақылау

Мақсаты: Тастардың өлі табиғат мүшесі екендігі жайлы түсініктерін молайту, олардың әртүрлілігі мен пайдасы туралы білім беру.

Бақылау барысы

Зерттеу жұмысы

Бор таспен қатты тасты салыстырып көру, ұру, сындыру (бор үгітіледі, тас сынбайды)

Еңбек

Ауладағы тастарды жинау және олардан композиция құрау.

Мақсаты:

- Бірігіп жұмыс істеуге үйрету;
- Шығармашылық қиялын дамыту.

Қ/О «Ұшты-ұшты».

Мақсаты:

- Тәрбиешіні мұқият тыңдауға үйрету;

Жаттығу ойындары

Қозғалысты дамыту.

Мақсаты: допты нысанаға лақтыруға жаттықтыру

Балалармен асфальтқа түрлі-түсті бормен сурет салу **«Күзгі табиғат»**

Серуен

картотекасы №19

Итті бақылау

Мақсаты:

Жануарлар өміріне деген қызығушылықтарын арттыру, қиын жағдайда көмек беруге дайын болуға тәрбиелеу.

Бақылау барысы

Көркем сөз

Ей, адамдар, адамдар!
Айналаға қараңдар,
Зардап шегіп жатпасын,
Аш үйіңнің қақпасын,
Жануарлар қорғансыз,
Далада қалып қоймасын.
Балаларға сұрақтар.

Иттердің жақсы өмір сүруі, оның иесіне байланысты. Иттер әртүрлі тағамдармен тамақтанады. Олар ботқаларды, ірімшікті, сүтті жей береді. Иттер бәрінен де піскен етті жақсы көреді. Иттің тұқымы (түрлері) өте көп-неміс овчаркасы, тазы (аңшы ит), такса, пудель (бұйра жүнді ит), ротвейлер тағы басқа иттер. Олардың бәрінің бір-бірінен айырмашылығы бар. Иттер ақылды және зиянды. Есте сақтау қабілеттері өте күшті, есту қабілеті өте зор болады. Ол өзінің иесін еш уақытта еш уақытта қиын жағдайда далада қалдырмайды, өз иесіне сатқандық жасамайды.

Кейбір адамдар иттер мен мысықтарды далаға қуып жібереді. Ол кезде жануардың өмірі тозаққа айналады. Олардың ішер тамағы нашар, жылы орын жоқ, ешкім еркелетпейді, үй астындағы жертөледе, көшеде мекендеулеріне тура келеді. Олар суықпен аштықтан ауырады, өледі. Мұндай адамдарды жүрексіз адамдар дейді. Сондықтан да үй жануарларын далаға тастамаңдар, оларға қамқор болыңдар!

Еңбек. Сыңған ағаш бұтақтары мен жапырақтарды жинап қоқысқа апару.

Мақсаты. Бірлесе жұмыс істеу, мақсатқа жету.

Қ/О: «Біз көңілді балалармыз».

Мақсаты: Ойын шартын сақтап ойнауға баулу.

Жаттығу ойындары: Қозғалыстарын дамыту.

Мақсаты:

- Затты көлденең бағытта лақтыру тәсілін меңгерту;
- Көз өлшемін, қозғалыс координатын, ептіліктерін дамыту.

Тыйым сөз: Ит – жеті қазынаның бірі. Сондықтан оны өлтіруге, азаптауға, қаңғыртып жіберуге болмайды. Олай етсе, иесінің басына жаманшылық үйіріледі.

Қараша Ересек топ

2024-2025жж

Серуен картотекасы.№1

Жапырақтарды бақылау

Мақсаты: Балалардың табиғатты тану қабілетін дамыту, жапырақ түрлерін ажырата білуге үйрету.

Өткізу тәсілі: Тәрбиеші балаларға ағаш жапырақтарын көрсетіп, олардың түстері мен пішіндерін зерттеуді ұсынады. Әр жапырақтың ерекшеліктерін айтып береді.

«Жапырақтардан сурет салу»

Мақсаты: Балалардың шығармашылық қабілетін дамыту, жапырақтар мен табиғи материалдардан сурет құрастыру.

Ойын ережесі: Балалар түрлі-түсті жапырақтарды жинап, олардан ағаш, гүл, үй, жануарлар сияқты бейнелерді жасайды.

(Ұсыныс ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы)

Серуен картотекасы №2

Ауа райын бақылау

Мақсаты: Балалардың ауа райы жағдайын түсіну қабілетін дамыту.

Өткізу тәсілі: Тәрбиеші балалармен бірге аспанды, бұлттардың қозғалысын, күннің түсін және желді бақылап, ауа райы туралы әңгіме жүргізеді.

«Жапырақтарды жинау»

Мақсаты: Жинақылық пен ұқыптылыққа үйрету, ұжымдық жұмыс жасауға баулу.

Ойын ережесі: Балаларды екі топқа бөліп, жапырақтарды кім көп жинайтынын жарыстыру.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы.№3

Көбелектер мен қоңыздарды бақылау

Мақсаты: Жәндіктердің түр-түрін зерттеп, оларды тану қабілетін дамыту.

Өткізу тәсілі: Тәрбиеші көбелек немесе қоңыз тауып, оның түсін, пішінін және қозғалысын зерттеуді ұсынады.

«Құлаған жапырақтарға секіру»

Мақсаты: Балаларға қозғалыс арқылы күш-қуат беру, секіру дағдыларын дамыту.

Ойын ережесі: Жапырақтар жиналған жерге балалар секіріп, олардың ұшуына қуантып, қозғалыс жасайды.

(Саяхат ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы.№4

Су бетінің өзгерісін бақылау

Мақсаты: Судың қасиеттерін түсіну және оның айналаға әсерін бақылау.

Өткізу тәсілі: Судың бетінде пайда болған толқындарды, күн сәулесінің шағылуын немесе жел әсерінен өзгерістерді бақылау.

«Күзгі бақтағы жасырынбақ»

Мақсаты: Байқағыштық қабілетін дамыту, зейінді шоғырландыру.

Ойын ережесі: Балалар бақтағы түрлі табиғи материалдардың артына жасырынып, бір-бірін іздейді.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №5

Құмда немесе топырақта бақылау

Мақсаты: Құм немесе топырақтың құрылымын және оған әсер ететін факторларды түсіну.

Өткізу тәсілі: Балаларға құмды қолдарымен ұстап көріп, оның құрылымын зерттеу ұсынылады. Су қосқанда құмның қалай өзгеретініне назар аударылады.

«Күзгі қазына»

Мақсаты: Зейін мен ізденімпаздықты арттыру.

Ойын ережесі: Жапырақ, жаңғақ, бұтақтар сияқты заттарды алдын ала бақшада жасырып қойып, балалардың оларды іздеуіне мүмкіндік беру.

(Өңгіме ойын Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №6

"Табиғат Досы"

Мақсаты: Балалардың табиғатқа қамқорлық сезімін арттыру, өсімдіктер мен жануарларға құрмет көрсету.

Ойын барысы:

Балаларға орман немесе бақша туралы қысқаша түсіндіру беріледі, содан кейін әрқайсысына кішкентай рөлдер беріледі (мысалы, ағаш қорғаушысы, құс досы, гүл сақтаушысы).

Тәрбиеші балаларға табиғатқа қамқорлық жасаудың маңызды екенін түсіндіреді.

Әр бала өзінің рөлін орындай отырып, табиғатқа қамқорлық жасайды. Мысалы, ағаш қорғаушысы жапырақтарды жинаса, құс досы жемді себеді.

(Еңбекке баулу , Эко мәдениетті дамыту)

Серуен картотекасы №7

"Таза және Лас Орман"

Мақсаты: Балаларға қоршаған ортаның тазалығын сақтауды үйрету.

Ойын барысы:

Ойын алаңына жасанды қоқыстар (қағаз кесектері, пластик бөтелкелер) қойылады.

Балаларға орманды тазарту миссиясы беріледі. Олар қоқысты дұрыс орынға (қоқыс жәшігіне) жинайды.

Барлық балалар қоқысты жинап болған соң, олар таза орманды бірге тамашалайды.

(Еңбекке баулу , Эко мәдениетті дамыту)

Серуен картотекасы №8.

"Жануарлар Досын Тап"

Мақсаты: Балаларды жануарлардың әртүрлілігімен таныстыру және әр жануардың табиғаттағы рөлін түсіндіру.

Ойын барысы:

Балалар дөңгеленіп отырады, ал тәрбиеші әртүрлі жануарлардың суреттерін көрсетіп, олардың дыбыстарын салады.

Әр бала кезек-кезек жануардың дыбысын танып, сол жануарға қатысты бір қамқорлық әрекетін айтады (мысалы, "Құстарға жем береміз", "Аюларды мазаламау керек").

Әр жауаптан кейін балалар бірге жануарларға қамқорлық туралы қысқаша тақпақ немесе ән айтады.

(Еңбекке баулу , Эко мәдениетті дамыту)

Серуен картотекасы №9.

"Гүл Отырғызу"

Мақсаты: Балаларға өсімдіктерді күту және табиғаттың маңыздылығын үйрету.

Ойын барысы:

Тәрбиеші балаларға түрлі-түсті қағаздан жасалған "гүлдерді" береді немесе алдын ала дайындалған құмыраға шынайы гүлдерді отырғызуға рұқсат береді.

Балалар гүлдерді отырғызып болған соң, оларды суару және баптау тәсілдерін үйренеді.

Әр бала өз гүлін күтуші болып, оның күнделікті жағдайына жауап береді (мысалы, су құю, жарыққа қою).

(Еңбекке баулу , Экомәдениетті дамыту)

Серуен картотекасы №10

"Жарық пен Су"

Мақсаты: Балаларға энергия мен суды үнемдеудің маңыздылығын түсіндіру.

Ойын барысы:

Ойынға дайындалу үшін бөлмеде бірнеше "лампа" мен "су кранын" көрсету үшін суреттер ілінеді.

Балаларға ойын барысында бөлмеде жанған шамдарды және су ағатын крандарды "өшіру" (жапсыру) тапсырмасы беріледі.

Тәрбиеші балаларға жарықты немесе суды босқа пайдаланбаудың қажеттілігін түсіндіреді.

(Еңбекке баулу , Эко мәдениетті дамыту) Суды үнемдеу

Серуен картотекасы №11

Желдің бағытын бақылау

Мақсаты: Желдің бағытын, күші мен оның табиғатқа әсерін түсіну.

Өткізу тәсілі: Балаларға жапырақтардың немесе шөптің жел әсерінен қалай қозғалып жатқанын көрсету арқылы бақылау.

«Күзгі бояулар»

Мақсаты: Балалардың күзгі түстерді тануына және көркемдік қабілеттерін дамыту.

Ойын ережесі: Балалар түрлі түсті жапырақтарды жинап, оларды қағаз бетіне қойып, жапырақтардың көшірмесін бояу арқылы шығарады.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №12

. Ағаштарды бақылау

Мақсаты: Ағаштардың пішінін, түсін және ерекшеліктерін ажыратуға үйрету.

Өткізу тәсілі: Ағаштың діңгегін, бұтақтарын және жапырақтарын зерттеу. Ағаштың қандай екенін, оның ерекшеліктерін анықтау.

«Күзгі жапырақтардан моншак»

Мақсаты: Ұсақ моториканы дамыту және қолөнерге баулу.

Ойын ережесі: Жұмсақ жапырақтарды жіпке тізіп, кішкене моншақтар жасайды немесе білезік құрайды.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Ұсақ моториканы дамыту

Серуен картотекасы №13

Жаңбырдан кейінгі шалшықтарды бақылау

Мақсаты: Судың әртүрлі күйде болуы мен жердің сулануы туралы түсінік беру.

Өткізу тәсілі: Жаңбырдан кейінгі шалшық суының қалай өзгеретінін, бетіне түсетін жарықтың шағылуын бақылау.

«Желкенді қайық»

Мақсаты: Желдің күшін және бағытын бақылауға үйрету.

Ойын ережесі: Қағаздан кішкентай қайықтар жасап, оларды судың бетіне немесе жерге қойып, желмен қалай қозғалатынын бақылайды.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №14

Тазалық күні

Тақырып: Табиғатты таза ұстау

Мақсат: Балаларды қоршаған ортаны таза ұстауға баулу, тазалыққа үйрету.

Серуен: Жақын маңдағы табиғи аймаққа серуен.

Іс-шара: Балалармен бірге серуендеп жүріп, жердегі қоқыстарды жинау. Табиғатты қоқыстан қалай қорғауға болатыны туралы әңгімелесу.

Еңбекке баулу: Қоқыс жинау мен сұрыптау жұмыстарын көрсету. Балаларға қоқысты қайда және қалай тастау керектігін үйрету.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №15

Құстарға жем беру

Мақсаты: Құстарға күтім жасау мен табиғатты қорғауға тәрбиелеу.

Өткізу тәсілі: Құстарға арнап жем салғыш дайындап, олардың жемді қалай жейтінін бақылау.

Күзгі табылған заттар»

Мақсаты: Зейін және есте сақтау қабілетін дамыту.

Ойын ережесі: Балалар өздері тапқан заттарды (жапырақ, жаңғақ, қабықша) көрсетіп, олардың не екенін айтып, қысқаша сипаттайды.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №16

Табиғатқа қамқорлық

- **Қоқыс жинау:** Серуен барысында балаларға табиғаттағы қоқыстарды жинау тапсырмасын беріңіз. Бұл оларға қоршаған ортаға жауапкершілікпен қарауға және табиғатты қорғауға үйретеді.

- **Өсімдіктерге күтім:** Балаларға ағаштардың жапырақтарын, гүлдерін қарау, оларды суару немесе егу бойынша тапсырмалар беру. Бұл өсімдіктердің өмір сүруіне ықпал етеді.

2. Еңбек дағдыларын дамыту

- Жемістер мен көкөністерді жинау: Егер серуен ауыл немесе бақшада өтсе, балаларды жемістер мен көкөністерді жинауға үйрету. Бұл оларға еңбек арқылы өнім алудың маңыздылығын көрсетеді.

- Құстарға жем беру: Балаларға құстарға арналған жем шашу немесе арнайы орындар дайындау. Бұл табиғатқа қамқорлық сезімін дамытуға көмектеседі.

3. Табиғатпен танысу

- Табиғатқа қатысты тапсырмалар: Балаларға табиғаттағы өзгерістерді бақылау, мысалы, жапырақтардың түсі, ағаштардың формасы туралы жазу немесе сурет салу.

- Экологиялық білім беру: Табиғаттың экосистемасы, өсімдіктер мен жануарлардың өзара байланысы туралы мәліметтер беру.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №17

Табиғатпен танысу

Тақырып: Ағаштар мен өсімдіктерді зерттеу

Мақсат: Балаларды ағаштар мен өсімдіктердің түрлерімен таныстыру, оларды күтуге үйрету.

Серуен: Балалармен жақын маңдағы саябаққа барып, ағаштар мен гүлдерді тамашалау.

Іс-шара: Балаларға әртүрлі өсімдіктерді көрсетіп, олардың жапырақтары мен сабақтарын зерттеу. Әр ағаштың атауын айтып, ағаштарды күту туралы түсіндіру.

Еңбекке баулу: Балаларға бақшаға қалай қамқор болу керектігін көрсетіп, кішкене күрекпен топырақты қопсыту.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №18

Судың маңызы

Тақырып: Судың табиғаттағы рөлі

Мақсат: Судың маңызын түсіндіру, суды үнемді пайдалану жолдарын үйрету.

Серуен: Су қоймасы немесе бұлақ жанында серуен.

Іс-шара: Балаларға судың табиғаттағы рөлі мен оның маңызын түсіндіру, суды қалай үнемдеу керек екенін үйрету.

Еңбекке баулу: Су қоймасына немесе бақшадағы өсімдіктерге су тасып, оларды суару.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №19

Тазалық күні

Тақырып: Табиғатты таза ұстау

Мақсат: Балаларды қоршаған ортаны таза ұстауға баулу, тазалыққа үйрету.

Серуен: Жақын маңдағы табиғи аймаққа серуен.

Іс-шара: Балалармен бірге серуендеп жүріп, жердегі қоқыстарды жинау. Табиғатты қоқыстан қалай қорғауға болатыны туралы әңгімелесу.

Еңбекке баулу: Қоқыс жинау мен сұрыптау жұмыстарын көрсету. Балаларға қоқысты қайда және қалай тастау керектігін үйрету.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №20

Гүлдер күні

Тақырып: Гүлдердің түрлері және оларды күту

Мақсат: Гүлдер туралы білімін кеңейту және оларды күтуге баулу.

Серуен: Гүлдер өсетін аймаққа серуен жасау.

Іс-шара: Әр гүлдің түрлерін талқылау, олардың хош иістерін сезіну. Гүлдер мен өсімдіктерді өз қолдарымен егіп үйрену.

Еңбекке баулу: Гүлдерді суару және оларға топырақ қопсыту жұмыстарын жасау.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №21

Жапырақтардың түсуін бақылау (Күзде)

Мақсаты: Ағаш жапырақтарының түсу процессін байқауға, табиғат өзгерістерін түсінуге үйрету.

Өткізу тәсілі: Балалармен бірге жапырақтардың түскенін бақылап, оларды жинап, түстері мен пішіндерін салыстыру.

«Күзгі гүлдесте»

Мақсаты: Эстетикалық талғамды дамыту.

Ойын ережесі: Түрлі жапырақтар мен күзгі өсімдіктерден гүлдесте жасап, бақшаны сәндеуге тырысады.

(Ұсыныс ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы)

Серуен картотекасы №22

Табиғи материалдарды жинау

Мақсаты: Табиғаттағы заттардың әртүрлілігін, олардың пішіндерін түсіну.

Өткізу тәсілі: Балаларға жапырақ, бұтақ, тас сияқты табиғи заттарды жинауды тапсырып, олардың ерекшеліктерін бірге талқылау.

«Күзгі серуен картасы»

Мақсаты: Көрнекі есте сақтауды дамыту.

Ойын ережесі: Балалар бақшада серуендеп жүріп, қызықты заттарды байқайды және ол жерлерді картаның үстіне белгілеп, серуен жолын картаға түсіреді.

(Экологиялық мәдениет дағдысы, Кішіге көмек беру дағдысын қалыптастыру)

Серуен картотекасы №23

Жапырақтың сарғаю процесін бақылау (Күзде)

Мақсаты: Табиғаттағы жыл мезгілдерінің ауысуын түсінуге тәрбиелеу.

Өткізу тәсілі: Балалармен бірге ағаш жапырақтарының сарғайып, түс өзгертуін бақылап, оны жыл мезгілдерінің ауысуымен байланыстыру.

«Күзгі аңшы»

Мақсаты: Бақылау қабілетін дамыту, айналадағы заттарға назар аударту.

Ойын ережесі: Тәрбиеші балаларға күзгі ормандағы заттарды атауды тапсырады (мысалы, «қызыл жапырақ» немесе «жерде жатқан жаңғақ»), балалар оны іздеп, тезірек тауып көрсетеді.

(Саяхат ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы)

Серуен картотекасы №24

Балшық немесе сазбен ойындар

Мақсаты: Табиғи материалдармен таныстырып, қол моторикасын дамыту.

Өткізу тәсілі: Балаларға балшық немесе сазбен жұмыс істеуді, олардың көмегімен фигуралар жасауды ұсыну.

«Жапырақтармен сурет салу»

Мақсаты: Табиғи материалдар арқылы сурет салу дағдысын дамыту.

Ойын ережесі: Жапырақтарды жастықшамен немесе бояумен сулап, оларды қағаз бетіне басып, сурет түсіреді.

(Қоршаған ортамен танысу, Экологиялық мәдениет дағдысы)

Серуен картотекасы №25

Тастарды және олардың пішіндерін бақылау

Мақсаты: Балалардың пішіндер туралы білімдерін кеңейту, тастардың құрылымын зерттеу.

Өткізу тәсілі: Балаларға әртүрлі пішіндегі тастарды көрсетіп, олардың айырмашылықтарын талқылау, тегіс және бұдырлы тастарды сезінуге мүмкіндік беру

«Күзгі пазл»

Мақсаты: Зейін мен көру қабілетін дамыту.

Ойын ережесі: Жапырақтарды пішіндер бойынша бөліктерге бөліп, пазл сияқты қайта құрастырады.

(Әңгіме ойын Экологиялық мәдениет дағдысы)

Серуен картотекасы №26

Бақылау: "Жапырақтардың өзгерісі"

Мақсаты: Жапырақтардың түсі мен пішіндерін тану, күзгі өзгерістерді бақылау.

Іс-әрекет: Балалар ағаштардағы жапырақтардың түстерін бақылайды: жасыл, сары, қызыл және қоңыр жапырақтарды таниды.

Педагог балаларға жапырақтың неге түсетінін және күз мезгіліндегі табиғаттың өзгерістерін түсіндіреді.

Сұрақтар:

«Жапырақтар қандай түстерге боялған?»

«Бұл жапырақтар қай ағаштан түсті?»

Белсенділік:

Жапырақтарды жинау, олардың пішінін қолдарымен сипалап сезіну, жапырақтармен ойындар ұйымдастыру.

Өсімдіктерге күтім жасау

Мақсаты: Балаларға өсімдіктердің күтімі туралы түсінік беру және табиғатқа деген сүйіспеншілік қалыптастыру.

Іс-әрекет: Балалар бөлмедегі немесе ауладағы өсімдіктерді суарады.

Топтағы гүлдердің жапырақтарын сүртеді.

Педагог балаларға судың өсімдіктер үшін маңызды екенін түсіндіреді және өсімдіктердің қалай өсетінін көрсетеді.

Құралдар: кішкентай су құйғыштар, майлықтар.

(Еңбекке баулу , Эко мәдениетті дамыту)

Серуен картотекасы №27

Бақылау: "Күннің күйі"

Мақсаты: Ауа райын сезіну, күннің жылуы немесе салқын болуы туралы түсінік беру.

Іс-әрекет: Балалар күннің қалай жылытып тұрғанын немесе ауа райының салқындығын сезіну үшін бетін күнге қаратады немесе желді сезінеді. Педагог балаларға «Күннің шуағы бізді қалай жылытады?» деген сұрақтар қояды.

Сұрақтар: «Бүгін күн жылы ма, әлде суық па?»

«Күн бізге не береді?»

Белсенділік:

Күнге қарап, оның қалай жарқырап тұрғанын бақылау, желдің күші мен ауа райының әсерін сезіну.

Ойыншықтарды жинау және реттеу

Мақсаты: Балаларды өз заттарына және ойыншықтарға ұқыптылықпен қарауға үйрету.

Іс-әрекет: Балалар ойнап болған соң, ойыншықтарды арнайы себетке немесе сөреге жинайды.

Ойыншықтарды әртүрлі санаттарға бөлуге үйрету (мысалы, машиналарды бір жерге, қуыршақтарды басқа жерге қою).

Құралдар: ойыншықтар, ойыншықтарды жинайтын себеттер.

(Еңбекке баулу , Эко мәдениетті дамыту)

Серуен картотекасы №28.

Бақылау: "Бұлттарды бақылау"

Мақсаты: Аспандағы бұлттардың қозғалысын байқау, олардың түрлері мен пішіндерін тану.

Іс-әрекет: Балалар аспанға қарап, бұлттардың пішінін және олардың қалай қозғалатынын бақылайды.

Педагог бұлттардың әртүрлі болатынын түсіндіреді: жұқа, қалың, ақ немесе қара бұлттар.

Сұрақтар: «Бұлттар қандай? Олар неге ұқсайды?»

«Бұлттар қайда қозғалып бара жатыр?»

Белсенділік:

Балалар бұлттардың пішінін елестетіп, «Олар неге ұқсайды?» деп айтады (мысалы, жануарларға, үйлерге ұқсайды деп елестету).

Ауладағы жапырақтарды немесе қоқысты жинау

Мақсаты: Балаларға қоршаған ортаны таза ұстауға үйрету.

Іс-әрекет: Балалар серуен барысында жерге түскен жапырақтарды немесе қоқыстарды жинайды.

Педагог балаларға табиғатты қорғау және қоқыстарды жинаудың маңызын түсіндіреді.

Құралдар: кішкентай қапшықтар, қолғаптар.

(Еңбекке баулу, Эко мәдениетті дамыту)

Серуен картотекасы №29.

Бақылау: "Құстарды бақылау"

Мақсаты: Құстардың қозғалысын, олардың дауысын тыңдау, құстардың түрлерін ажырату.

Іс-әрекет: Балалар серуен барысында құстардың даусын тыңдап, олардың қалай ұшып жүргенін бақылайды

Педагог құстардың атауларын атап, олардың табиғаттағы рөлі туралы әңгімелейді.

Сұрақтар: «Қандай құстарды көрдік?»

«Құстар қалай ән салады?»

Белсенділік:

Құстардың дауысын еліктеу, құстардың ұшуын бейнелеп ойнау (қолдарын жайып, құстар секілді жүгіру).

Құстарды немесе жануарларды күту

Мақсаты: Балаларға жануарларға қамқор болуды үйрету.

Іс-әрекет: Балалар балабақшаның ауласында құстарға жем шашады немесе аквариумдағы балықтарға жем береді.

Педагог құстардың немесе жануарлардың қалай тамақтанатынын және оларға қалай қамқор болу керектігін түсіндіреді.

Құралдар: құс жемі немесе балықтарға арналған жем.

(Еңбекке баулу, Экомәдениетті дамыту)

Серуен картотекасы №30

Бақылау: "Ағаштардың биіктігі"

Мақсаты: Ағаштардың биіктігін, олардың жапырақтары мен діңін зерттеу.

Іс-әрекет:Балалар ағаштардың діңіне қарап, олардың биіктігін бағалайды.Педагог ағаштардың қалай өсетінін түсіндіреді.

Балаларға ағаштың жасыл жапырақтары мен олардың пішіндерін көрсету.

Сұрақтар:«Ағаш биік пе, әлде аласа ма?»

«Жапырақтар

қандай пішінде?»

Белсенділік:

Ағаштардың айналасында жүру, олардың жапырақтарын жинау және жапырақтардың пішіндерін талдау.

Құммен және сумен ойнау

Мақсаты: Балалардың ұсақ моторикасын дамыту және еңбекке қызығушылықты арттыру.

Іс-әрекет:Балалар құмда немесе суда арнайы ойыншықтармен ойнап, құмнан әртүрлі пішіндер жасайды.

Ойнап болғаннан кейін, балалар жұмыс орнын жинайды, құралдарды жуып, сөреге қояды.

Құралдар: құм және суға арналған ойыншықтар.

(Еңбекке баулу , Эко мәдениетті дамыту)

Серуен картотекасы Желтоқсан айына

Серуен картотекасы №1

Қысқы табиғатты бақылау:

Ағаштарды, қарды, аспанды, жерді бақылау.

Сұрақтар: "Қардың қандай түрлерін көріп тұрсыңдар?", "Ағаштарда не өзгерді?"

Балаларға қардың жұмсақ, суық, ерігіш екенін зерттеуге мүмкіндік беру.

Еңбекке баулу:

Қарапайым еңбек дағдылары:

Балалар күрекшелермен қарды жолдан тазалайды.

Тапсырма: "Жолды тазартып, басқа балаларға ыңғайлы жол жасайық."

Аққала жасап, оны безендіру.

Сұрақ: "Аққаланы қалай көркейтеміз?"

Ойындар:

Белсенді ойындар:

"Қар жинаушы" ойыны:

Балалар күрекшелермен қарды жинап, белгіленген жерге үйеді.

Тапсырма: "Кім тезірек қар жинай алады?"

Шығармашылық ойындар:

Қардан мүсін жасау:

Балалар қардан мүсін жасап, оны табиғи заттармен (жапырақ, бұтақ) безендіреді.

"Қар суреттері" ойыны:

Балалар таяқшамен қар бетіне сурет салады.

(Мүсіндеу, экологиялық мәдениет, еңбекке баулу, қамқорлық, шығармашылық дағдалырды қалыптастыру)

Серуен картотекасы №2

Қарды бақылау

Мақсаты: Балаларды қардың қасиеттерімен таныстыру.

Бақылау барысы:

- Қарды алақандарымен ұстап, оның суық екенін сезіну.
- Қарды қысу арқылы пішін жасау, оның жұмсақ әрі жеңіл екенін байқау.
- Қардың жер бетін қалай жауып жатқанын және оның ақ түске боялғанын талқылау.

"Қарға із салу"

Мақсаты: Балалардың моторикасын және шығармашылық қабілеттерін дамыту.

Ойын барысы:

Балалар қар бетіне аяқпен, қолмен немесе таяқшалармен әртүрлі іздер салады.

Тәрбиеші іздерді сипаттауды немесе қандай пішін екенін айтуды сұрайды: "Бұл қандай із?", "Қай жануардың ізіне ұқсайды?".

Ойынның соңында ең ерекше іздерді бірге талқылайды.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру сурет салу)

Серуен картотекасы №3

Ағаштарды бақылау

Мақсаты: Қыстағы ағаштардың ерекшеліктерін зерттеу.

Бақылау барысы:

- Ағаштың жапырақсыз бұтақтарын қарап, олардың түсі мен формасын сипаттау.
- Қыста ағаштардың ұйқыда екенін түсіндіру.
- Кейбір ағаштардың (қарағай, шырша) қыста да жасыл екенін байқау.

"Қар жинаушы"

Мақсаты: Еңбекке баулу және ұжымдық жұмысқа ынталандыру.

Ойын барысы:

Балаларға шағын күрекшелер беріледі.

Тапсырма – белгіленген жерге қарды жинап, шағын қар үйіндісін жасау.

Кім бірінші аяқтаса немесе ең үлкен үйінді жасаса, сол жеңімпаз атанады.

(Саяхат ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру, еңбекке баулу)

Серуен картотекасы №4

Құстарды бақылау

Мақсаты: Қыстағы құстардың әрекетін байқау және оларға қамқорлық жасау.

Бақылау барысы:

- Ауладағы құстарды (шымшық, торғай) бақылау.
- Балалармен бірге жем салғыштарға нан қиқымдарын салу.

Сұрақтар:

- "Қыста қандай құстарды көрдіңдер?"
- "Оларға қалай көмектесе аламыз?"

"Аққаланы безендіру"

Мақсаты: Шығармашылықты дамыту және табиғи материалдарды қолдану.

Ойын барысы:

Балалар қардан аққала жасайды.

Аққаланы безендіруге табиғи заттар (бұтақтар, жапырақтар, тастар) немесе ойыншықтарды пайдаланады.

Соңында балалар аққаланы "аты" немесе "мінезі" туралы әңгімелейді.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №5

Аязды бақылау

Мақсаты: Аяздың ауа райына әсерін түсіндіру.

Бақылау барысы:

- Ауада "бу шығару" тәжірибесін жасау (ауыздан шыққан бу).
- Аяздың ағаштар мен терезелердегі әшекейлерін қарау.

Сұрақтар:

- "Ауа қандай, суық па?"
- "Терезедегі мұз әшекейлерін кім салады деп ойлайсындар?"

"Қар лақтыру"

Мақсаты: Дәлдік пен шапшаңдықты дамыту.

Ойын барысы:

Балалар қардан шағын шарлар жасап, белгіленген мақсатқа (мысалы, шеңберге немесе қардан жасалған мұнараға) лақтыруға тырысады.

Әрбір дәл соққы үшін ұпай беріледі.

(Өңгіме ойын Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №6

Мұзды бақылау

Мақсаты: Мұздың қасиеттерін зерттеу.

Бақылау барысы:

- Балаларға мұздың үстін ұстап, оның қатты және суық екенін сезіндіру.
- Мұздың қалай пайда болатынын түсіндіру (су қатып, мұзға айналады).
- Мұздың сырғанақ екенін тәжірибе арқылы көрсету.

"Қар астындағы қазына"

Мақсаты: Зейінді және ізденімпаздықты дамыту.

Ойын барысы:

- Балаларға қардың астына жасырылған ойыншықтар немесе табиғи заттарды (мысалы, бұтақ, тас, шишка) табу тапсырмасы беріледі.
- Тәрбиеші әр зат туралы жұмбақ айтып, оны табуды сұрайды.

Мысалы: "Дөңгелек, бірақ тәтті емес. Қардың астынан тауып көр!"

(Еңбекке баулу ,коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту)

Серуен картотекасы№7

Қардың астындағы өсімдіктерді бақылау

Мақсаты: Қардың астында өсімдіктердің сақталатынын түсіндіру.

Бақылау барысы:

- Қарды тазалап, жердің астындағы шөптерді немесе кішкентай бұталарды қарап көру.
- Қар өсімдіктерді суықтан қорғап, "жамылғы" қызметін атқаратынын түсіндіру.

"Қардан кім тезірек қар лақтырады?"

Мақсаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшаңдыққа баулу.

- Ойынның барысы:
  - о Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лақтыру ұсынылады.
  - о Кімнің қарды алысқа лақтырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.
  -

(Еңбекке баулу ,коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту

Серуен картотекасы№8.

Аспанды бақылау

Мақсаты: Қыстағы аспанның ерекшеліктерін байқау.

Бақылау барысы:

- Балалармен аспанның түсін бақылау (көк, сұр, кейде ақ бұлтты).
- Бұлттардың қозғалысын бақылап, олардың жылдамдығы туралы әңгімелеу.
- Күннің аз көрінетінін және жарықтың өзгергенін талқылау.

«Қар бекінісі»

Мақсаты: Ұжымдық әрекетке үйрету, қармен жұмыс жасауды дамыту.

- Ойынның барысы:
  - о Балалар топқа бөлініп, қардан бекініс немесе үлкен қар шеңберін жасайды.
  - о Бекініс дайын болғаннан кейін, оны сақтап қалу үшін жеңіл "қар шабуылы" ұйымдастырылады (қар ұшқындарын лақтыру).
  - о Қызықты атмосфера жасау үшін бір топ қорғанса, екінші топ шабуылдаушы болады

(Еңбекке баулу ,коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту

Серуен картотекасы№9.

Желді бақылау

Мақсаты: Желдің табиғаттағы рөлін түсіндіру.

Бақылау барысы:

- Желді сезіну үшін балаларды сыртта жүгірту.
- Желдің қарды ұшырып, ағаштардың бұтақтарын қозғалтуын бақылау.
- Желдің күші қатты ма, әлде жай ма екенін талқылау.

"Қар ұясына секіру"

Мақсаты: Қозғалыс белсенділігін дамыту, үйлесімділік пен шапшаңдықты арттыру.

- Ойынның барысы:
  - о Балаларға қарда бірнеше шеңбер (ұя) салу ұсынылады.
  - о Балалар бір шеңберден екіншісіне секіріп өтуі керек.
  - о Ойынның қиындығын арттыру үшін шеңберлерді бір-бірінен алшақ орналастыруға болады.

(Еңбекке баулу ,коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту

Серуен картотекасы№10

Қысқы жануарларды бақылау (іздері арқылы)

Мақсаты: Қыс мезгілінде жануарлардың тіршілігін байқау.

Бақылау барысы:

- Қар үстіндегі іздерді табу (құстардың, иттің, қоянның).
- Балалардан іздердің кімге тиесілі екенін болжауды сұрау.

"Қардан кім тезірек қар лақтырады?"

Мақсаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшаңдыққа баулу.

- Ойынның барысы:
  - о Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лақтыру ұсынылады.
  - о Кімнің қарды алысқа лақтырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.

(Еңбекке баулу ,коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту

Серуен картотекасы №11

Қармен жұмыс (Еңбек ету)

Мақсаты: Балаларды қар тазалау мен қардан құрылыс жасауға үйрету.

Іс-әрекет:

Балалар қар күрекпен алаңды тазалайды.

Қарды жинап, қардан кішкентай үйшік немесе қамал салады.

Бақылау:

Қардың құрылымын қарау: «Қар қандай? Ұстасаң, суық па, жұмсақ па?»

Эксперимент:

Қарды алақанға салып ұстап, оның қалай еріп кететінін бақылау.

- Ойын:

«Қар қалаушы»: Қардан кішкентай фигуралар жасап, кімнің үйшігі әдемі болатынын анықтау.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №12

. Құстарға қамқорлық (Еңбек ету)

Мақсаты: Қыстап қалған құстарды азықтандыру арқылы қамқорлыққа тәрбиелеу.

- Іс-әрекет:

Балалармен бірге құстарға жем салатын орын дайындау (астауға жем салу).

- о Астауды ағаш бұтақтарына ілу.

- Бақылау:

- о Құстардың әрекетін бақылау: «Құстар қалай жем жейді? Қанаттары қандай?»

- Эксперимент:

- о Өртүрлі жем түрлерін салыстыру: дән, нан ұнтағы, шемішке. Құстардың қай жемді көбірек жейтінін бақылау.

- Ойын:

- о «Құстарды тамақтандыр»: Әр бала өзіне бөлінген аумаққа құстарға жем шашады.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру
Ұсақ моториканы дамыту

Серуен картотекасы №13

. Мұздың қасиеттерін зерттеу (Эксперимент)

Мақсаты: Мұздың табиғи қасиеттерін зерттеп, суық туралы түсінік қалыптастыру.

- Іс-әрекет:

Балалар мұздың қатты екенін ұстап көреді, жарыққа қарағанда оның түсін бақылайды.

- о Мұзды қолдарында ұстап ерітеді.

- Бақылау:

- о Мұздың құрылымын қарау: «Мұз мөлдір ме? Қандай түстер көрінеді?»

- Эксперимент:

- о Мұзды жылы және суық жерге қою арқылы оның қалай еритінін бақылау.

- Ойын:

- о «Мұз кристалдары»: Мұздан пішіндер жасап, оларды жарыққа қарау.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру, эксперименттік жұмыс

Серуен картотекасы №14

Қардың түсі мен тазалығын бақылау (Эксперимент, бақылау)

Мақсаты: Қардың қандай жағдайда таза немесе ластанатынын түсіндіру.

- Ис-әрекет:
Балалар қарды әртүрлі жерлерден (жолдан, алаңнан, ағаш түбінен) жинап, олардың түсін салыстырады.
- о Қардың қандай жерлерде таза болатынын анықтау.
- Бақылау:
  - о «Қар қандай түсте? Неге кейбір қар лас болып көрінеді?»
- Эксперимент:
  - о Таза қарды ыдысқа салып еріту. Ерімеген қарды сүзгіштен өткізіп, оның ішінде қандай ластықтар бар екенін көру.
- Ойын:
  - о «Таза қар жина»: Балалар таза қарды тауып, оны контейнерге жинайды.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру, эксперименттік жұмыс

Серуен картотекасы №15

. Қысқы ағаштарды бақылау (Бақылау, еңбек ету)

Мақсаты: Ағаштардың қысқы күйін зерттеп, табиғатты тануға баулу.

- Ис-әрекет:
Ағаштардың түрлерін бақылау: «Бұл ағаш қандай? Оның бұтақтары қалай орналасқан?»
- о Ағаштардың жапырағы жоқ екенін түсіндіру.
- о Ағаш түбін қардан тазалау.
- Бақылау:
  - о Ағаштардың биіктігін, бұтақтарын қарап, сипаттау.
- Эксперимент:
  - о Ағаш қабығын ұстап, оның суық немесе жылы екенін анықтау.
- Ойын:
  - о «Ағашты таны»: Балалар кезекпен ағашты сипап сезіп, оның түрін анықтайды

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру

Серуен картотекасы №16

Қар тазалау және қардың қасиеттерін бақылау

Мақсаты: Балаларды еңбекке баулу, қардың қасиеттерімен таныстыру.

- Еңбек: Балалар кішкентай күректермен ауладан қар тазалайды.
- Эксперимент:
  - о Қардың қолда еруін бақылау.
  - о Салқын қар мен еріген судың айырмашылығын анықтау.
- Бақылау:
  - о Қардың түсін, құрылымын зерттеу.
  - о «Қар таза ма?» деген сұраққа жауап іздеу.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру эксперименттік жұмыс

Серуен картотекасы №17

Ағаштарды күту және мұзды зерттеу

Мақсаты: Қысқы табиғатқа қамқорлық жасау, мұздың ерекшеліктерін түсіну.

- Еңбек:
  - o Ауладағы ағаштардың түбіне қарды тығыздап төсеу (түбірін аяздан қорғау).
- Эксперимент:
  - o Мұзды зерттеу: оның қатты екенін тексеру, мұздың суға айналатынын бақылау.
  - o «Қар суға қарағанда жеңіл ме?» тәжірибесін жасау (қар мен суды өлшеу).
- Бақылау:
  - o Ағаштардың бұтақтарында қырау немесе мұздың пайда болуын қарау.
  - o Мұздың жарықта қалай жарқырайтынын бақылау

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру эксперименттік жұмыс

Серуен картотекасы №18

Құстарға көмектесу және қардың қалыңдығын өлшеу

Мақсаты: Табиғатқа жанашырлық таныту, қардың ерекшеліктерін зерттеу.

- Еңбек:
  - o Құстарға арнап жемсалғыш орнатып, дәндер салу.
- Эксперимент:
  - o Қардың қалыңдығын өлшеу үшін сызғышты пайдалану.
  - o «Қардың астында не бар?» тәжірибесін жүргізу (қар астындағы жерді зерттеу).
- Бақылау:
  - o Құстардың жем салғышқа келуін және олардың мінез-құлықтарын бақылау.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру эксперименттік жұмыс

Серуен картотекасы №19

Қар мүсіндерін жасау және желді бақылау

Мақсаты: Шығармашылық қабілеттерін дамыту, желдің қасиеттерін түсіну.

- Еңбек:
  - o Балалар топ болып қардан әртүрлі мүсіндер (адам, жануарлар) жасайды.
- Эксперимент:
  - o Желдің күшін анықтау үшін жеңіл заттарды (қағаз, қар) үрлеп көру.
  - o Қар ұшқындарының желмен қалай қозғалғанын бақылау.
- Бақылау:
  - o Желдің қар ұшқындарын қалай алып кететінін қарау.

Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру эксперименттік жұмыс

Серуен картотекасы №20

Қардан жол салу және күннің әсерін бақылау

Мақсаты: Қардың жылулықпен өзгерісін түсіну, балаларды ұжымдық еңбекке баулу.

- Еңбек:
  - o Балалар қар күрегімен жол салады.
  - o Салынған жолдардың айналасын әдемілеп жинайды.
- Эксперимент:
  - o Қардың күн жылуы әсерінен қалай еритінін бақылау.

- о Қар мен мұзды күннің астында қалдырып, олардың өзгерістерін зерттеу.
  - Бақылау:
  - о Аспанды бақылап, күннің жарықтығы мен оның қарға әсерін анықтау.
- Адамгершілік, экологиялық білім, еңбекке баулу, қамқорлық дағдыларын қалыптастыру эксперименттік жұмыс

Серуен картотекасы №21

Қарды бақылау

Мақсаты: Балаларды қардың қасиеттерімен таныстыру.

Бақылау барысы:

- Қарды алақандарымен ұстап, оның суық екенін сезіну.
- Қарды қысу арқылы пішін жасау, оның жұмсақ әрі жеңіл екенін байқау.
- Қардың жер бетін қалай жауып жатқанын және оның ақ түске боялғанын талқылау.

"Қарға із салу"

Мақсаты: Балалардың моторикасын және шығармашылық қабілеттерін дамыту.

Ойын барысы:

Балалар қар бетіне аяқпен, қолмен немесе таяқшалармен әртүрлі іздер салады.

Тәрбиеші іздерді сипаттауды немесе қандай пішін екенін айтуды сұрайды: "Бұл қандай із?", "Қай жануардың ізіне ұқсайды?".

Ойынның соңында ең ерекше іздерді бірге талқылайды.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру сурет салу)

Серуен картотекасы №22

Ағаштарды бақылау

Мақсаты: Қыстағы ағаштардың ерекшеліктерін зерттеу.

Бақылау барысы:

- Ағаштың жапырақсыз бұтақтарын қарап, олардың түсі мен формасын сипаттау.
- Қыста ағаштардың ұйқыда екенін түсіндіру.
- Кейбір ағаштардың (қарағай, шырша) қыста да жасыл екенін байқау.

"Қар жинаушы"

Мақсаты: Еңбекке баулу және ұжымдық жұмысқа ынталандыру.

Ойын барысы:

Балаларға шағын күрекшелер беріледі.

Тапсырма – белгіленген жерге қарды жинап, шағын қар үйіндісін жасау.

Кім бірінші аяқтаса немесе ең үлкен үйінді жасаса, сол жеңімпаз атанады.

(Саяхат ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру, еңбекке баулу)

Серуен картотекасы №23

Құстарды бақылау

Мақсаты: Қыстағы құстардың әрекетін байқау және оларға қамқорлық жасау.

Бақылау барысы:

- Ауладағы құстарды (шымшық, торғай) бақылау.
- Балалармен бірге жем салғыштарға нан қиқымдарын салу.

Сұрақтар:

- "Қыста қандай құстарды көрдіңдер?"

- "Оларға қалай көмектесе аламыз?"

"Аққаланы безендіру"

Мақсаты: Шығармашылықты дамыту және табиғи материалдарды қолдану.

Ойын барысы:

Балалар қардан аққала жасайды.

Аққаланы безендіруге табиғи заттар (бұтақтар, жапырақтар, тастар) немесе ойыншықтарды пайдаланады.

Соңында балалар аққаланы "аты" немесе "мінезі" туралы әңгімелейді.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №24

Аязды бақылау

Мақсаты: Аяздың ауа райына әсерін түсіндіру.

Бақылау барысы:

- Ауада "бу шығару" тәжірибесін жасау (ауыздан шыққан бу).
- Аяздың ағаштар мен терезелердегі әшекейлерін қарау.

Сұрақтар:

- "Ауа қандай, суық па?"
- "Терезедегі мұз әшекейлерін кім салады деп ойлайсындар?"

"Қар лактыру"

Мақсаты: Дәлдік пен шапшаңдықты дамыту.

Ойын барысы:

Балалар қардан шағын шарлар жасап, белгіленген мақсатқа (мысалы, шеңберге немесе қардан жасалған мұнараға) лактыруға тырысады.

Әрбір дәл соққы үшін ұпай беріледі.

(Әңгіме ойын Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №25

Қардың астындағы өсімдіктерді бақылау

Мақсаты: Қардың астында өсімдіктердің сақталатынын түсіндіру.

Бақылау барысы:

- Қарды тазалап, жердің астындағы шөптерді немесе кішкентай бұталарды қарап көру.
- Қар өсімдіктерді суықтан қорғап, "жамылғы" қызметін атқаратынын түсіндіру.

"Қардан кім тезірек қар лактырады?"

Мақсаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшаңдыққа баулу.

- Ойынның барысы:
  - о Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лактыру ұсынылады.
  - о Кімнің қарды алысқа лактырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.
  -

(Еңбекке баулу ,коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту

Серуен картотекасы №26.

Аспанды бақылау

Мақсаты: Қыстағы аспанның ерекшеліктерін байқау.

Бақылау барысы:

- Балалармен аспанның түсін бақылау (көк, сұр, кейде ақ бұлтты).
- Бұлттардың қозғалысын бақылап, олардың жылдамдығы туралы әңгімелеу.
- Күннің аз көрінетінін және жарықтың өзгергенін талқылау.

«Қар бекінісі»

Мақсаты: Ұжымдық әрекетке үйрету, қармен жұмыс жасауды дамыту.

- Ойынның барысы:
  - о Балалар топқа бөлініп, қардан бекініс немесе үлкен қар шеңберін жасайды.
  - о Бекініс дайын болғаннан кейін, оны сақтап қалу үшін жеңіл "қар шабуылы" ұйымдастырылады (қар ұшқындарын лақтыру).
  - о Қызықты атмосфера жасау үшін бір топ қорғанса, екінші топ шабуылдаушы болады

(Еңбекке баулу ,коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту Серуен картотекасы №27

Желді бақылау

Мақсаты: Желдің табиғаттағы рөлін түсіндіру.

Бақылау барысы:

- Желді сезіну үшін балаларды сыртта жүгірту.
- Желдің қарды ұшырып, ағаштардың бұтақтарын қозғалтуын бақылау.
- Желдің күші қатты ма, әлде жай ма екенін талқылау.

"Қар ұясына секіру"

Мақсаты: Қозғалыс белсенділігін дамыту, үйлесімділік пен шапшаңдықты арттыру.

- Ойынның барысы:
  - о Балаларға қарда бірнеше шеңбер (ұя) салу ұсынылады.
  - о Балалар бір шеңберден екіншісіне секіріп өтуі керек.
  - о Ойынның қиындығын арттыру үшін шеңберлерді бір-бірінен алшақ орналастыруға болады.

(Еңбекке баулу ,коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту

Серуен картотекасы №28

Қысқы жануарларды бақылау (іздері арқылы)

Мақсаты: Қыс мезгілінде жануарлардың тіршілігін байқау.

Бақылау барысы:

- Қар үстіндегі іздерді табу (құстардың, иттің, қоянның).
- Балалардан іздердің кімге тиесілі екенін болжауды сұрау.

"Қардан кім тезірек қар лақтырады?"

Мақсаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшаңдыққа баулу.

- Ойынның барысы:
  - о Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лақтыру ұсынылады.

- о Кімнің қарды алысқа лақтырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.

(Еңбекке баулу ,коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту

Серуен картотекасы №29

Қар тазалау (еңбек іс-әрекеті)

Мақсаты: Балаларды еңбексүйгіштікке баулу, ұжымдық жұмысқа ынталандыру.

- Іс-әрекет:
  - о Балалар кіші күректермен ауладағы қарды тазалайды.
  - о Жолдарды қардан тазартып, құстарға арналған орындарды қардан босатады.
- Тапсырма:
  - о Балалар қарды қай жаққа жинау керектігін жоспарлайды.
- Қорытынды:
  - о Балалар жұмыстың нәтижесін бағалап, тазарған аулаға қуанады.

(экологиялық мәдениет, еңбекке баулу, қамқорлық , шығармашылық дағдалырды қалыптастыру)

Серуен картотекасы №30

Қардың қасиеттерін зерттеу (эксперимент)

Мақсаты: Қардың физикалық қасиеттерін зерттеу арқылы танымдық қабілеттерін дамыту.

- Іс-әрекет:
  - о Балалар қарды қолдарына ұстап, оның суық әрі жұмсақ екенін байқайды.
  - о Қарды жылы қолда ұстап ерітіп, суға айналатынын бақылайды.
  - о Қарды нығыздап, мүсін жасауға болатынын анықтайды.
- Тапсырма:
  - о «Неге қар ериді?» деген сұраққа жауап іздеу.
- Қорытынды:
  - о Балалар қардың қасиеттерін (суық, жұмсақ, ериді) түсінеді.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру сурет салу)

Серуен картотекасы №31

Қарлы жердегі іздерді бақылау (бақылау)

Мақсаты: Қар үстіндегі іздерді зерттеу арқылы табиғаттағы құбылыстарды түсіндіру.

- Іс-әрекет:
  - о Балалармен бірге жануарлар мен адамдардың іздерін іздеу.
  - о Әртүрлі іздердің формасын салыстырып, қай жануарға немесе адамға тиесілі екенін болжау.
  - о Іздер қай бағытқа баратынын бақылау.
- Тапсырма:
  - о Балалардан «Бұл із қай жануарға тиесілі болуы мүмкін?» деп сұрау.
- Қорытынды:
  - о Табиғаттағы жануарлар мен адамдардың қардағы іздері туралы түсінік қалыптасады.

(Саяхат ойын, Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру, еңбекке баулу)

Серуен картотекасы №32

Құстарға көмектесу (еңбек және бақылау)

Мақсаты: Қыс мезгіліндегі құстарға қамқорлық көрсету арқылы экологиялық мәдениетті дамыту.

- Ис-әрекет:
  - о Балалар алдын ала жасалған жем салғыштарға нанның қоқымдары, бидай, дәндер салады.
  - о Құстардың жем салғышқа қалай келетінін бақылау.
- Тапсырма:
  - о Балалар құстардың қандай жем жегенін анықтайды.
- Қорытынды:
  - о Балалар құстарды күтіп-баптаудың маңыздылығын түсінеді.

(Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №33

Мұздың ерекшеліктерін зерттеу (эксперимент және бақылау)

Мақсаты: Мұздың қасиеттерін бақылау арқылы қоршаған ортаны зерттеу.

- Ис-әрекет:
  - о Мұздың бетіндегі өрнектерді қарау және олардың қалай пайда болғанын талқылау.
  - о Мұзды қолмен ұстап, оның суық әрі тайғақ екенін анықтау.
  - о Мұздың бетінде су қалдырып, оның қайта қатуын бақылау.
- Тапсырма:
  - о Балалардан «Мұз қалай пайда болады?» деп сұрау.
- Қорытынды:
  - о Балалар мұздың табиғи ерекшеліктерін біледі және оның физикалық қасиеттерін түсінеді.

(Өңгіме ойын Экологиялық мәдениет дағдысы Қоршаған ортамен таныстыру)

Серуен картотекасы №34

Мұзды бақылау

Мақсаты: Мұздың қасиеттерін зерттеу.

Бақылау барысы:

- Балаларға мұздың үстін ұстап, оның қатты және суық екенін сезіндіру.
- Мұздың қалай пайда болатынын түсіндіру (су қатып, мұзға айналады).
- Мұздың сырғанақ екенін тәжірибе арқылы көрсету.

"Қар астындағы қазына"

Мақсаты: Зейінді және ізденімпаздықты дамыту.

Ойын барысы:

- Балаларға қардың астына жасырылған ойыншықтар немесе табиғи заттарды (мысалы, бұтақ, тас, шишка) табу тапсырмасы беріледі.

- Тәрбиеші әр зат туралы жұмбақ айтып, оны табуды сұрайды.

Мысалы: "Дөңгелек, бірақ тәтті емес. Қардың астынан тауып көр!"

(Еңбекке баулу ,коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту)

Серуен картотекасы.№35

Қардың астындағы өсімдіктерді бақылау

Мақсаты: Қардың астында өсімдіктердің сақталатынын түсіндіру.

Бақылау барысы:

- Қарды тазалап, жердің астындағы шөптерді немесе кішкентай бұталарды қарап көру.
- Қар өсімдіктерді суықтан қорғап, "жамылғы" қызметін атқаратынын түсіндіру.

"Қардан кім тезірек қар лақтырады?"

Мақсаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшаңдыққа баулу.

- Ойынның барысы:
  - о Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лақтыру ұсынылады.
  - о Кімнің қарды алысқа лақтырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.
-

(Еңбекке баулу ,коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту

Серуен картотекасы.№36

Аспанды бақылау

Мақсаты: Қыстағы аспанның ерекшеліктерін байқау.

Бақылау барысы:

- Балалармен аспанның түсін бақылау (көк, сұр, кейде ақ бұлтты).
- Бұлттардың қозғалысын бақылап, олардың жылдамдығы туралы әңгімелеу.
- Күннің аз көрінетінін және жарықтың өзгергенін талқылау.

«Қар бекінісі»

Мақсаты: Ұжымдық әрекетке үйрету, қармен жұмыс жасауды дамыту.

- Ойынның барысы:
  - о Балалар топқа бөлініп, қардан бекініс немесе үлкен қар шеңберін жасайды.
  - о Бекініс дайын болғаннан кейін, оны сақтап қалу үшін жеңіл "қар шабуылы" ұйымдастырылады (қар ұшқындарын лақтыру).
  - о Қызықты атмосфера жасау үшін бір топ қорғанса, екінші топ шабуылдаушы болады

(Еңбекке баулу ,коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту

Серуен картотекасы.№37.

Желді бақылау

Мақсаты: Желдің табиғаттағы рөлін түсіндіру.

Бақылау барысы:

- Желді сезіну үшін балаларды сыртта жүгірту.
- Желдің қарды ұшырып, ағаштардың бұтақтарын қозғалтуын бақылау.
- Желдің күші қатты ма, әлде жай ма екенін талқылау.

"Қар ұясына секіру"

Мақсаты: Қозғалыс белсенділігін дамыту, үйлесімділік пен шапшаңдықты арттыру.

- Ойынның барысы:
  - о Балаларға қарда бірнеше шеңбер (ұя) салу ұсынылады.

- o Балалар бір шеңберден екіншісіне секіріп өтуі керек.
- o Ойынның қиындығын арттыру үшін шеңберлерді бір-бірінен алшақ орналастыруға болады.

(Еңбекке баулу ,коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту

Серуен картотекасы№38

Қысқы жануарларды бақылау (іздері арқылы)

Мақсаты: Қыс мезгілінде жануарлардың тіршілігін байқау.

Бақылау барысы:

- Қар үстіндегі іздерді табу (құстардың, иттің, қоянның).
- Балалардан іздердің кімге тиесілі екенін болжауды сұрау.

"Қардан кім тезірек қар лақтырады?"

Мақсаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшаңдыққа баулу.

- Ойынның барысы:
- o Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лақтыру ұсынылады.
- o Кімнің қарды алысқа лақтырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.

(Еңбекке баулу ,коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамыту

Серуен картотекасы Қаңтар айы

Серуен картотекасы №1

Бақылау: Қардың ерекшелігін бақылау

Балаларға қардың ақ түсі, суықтығы және жұмсақтығы туралы түсіндіру.

Қардың қолға ұсталғанда еріп кететінін көрсету.

Еңбек әрекеті: Аулада қар күреу

Балаларға жеңіл күректер беріліп, қарды бір жерге жинау ұсынылады.

Қысқы ойын: «Қардан қорған»

Балалар қардан кішігірім қорған тұрғызады. Ойын арқылы балалардың қол моторикасы дамиды.

Тәжірибе: «Қардың суға айналуы»

Қолға қар алып, оның жылудан суға айналатынын бақылайды.

Серуен картотекасы №2

Бақылау: Ағаштардың қысқы күйі

Ағаштардың жапырақсыз, бұтақтарының қармен жабылғанын бақылау.

Еңбек әрекеті: Қар астындағы жолды тазалау

Балалар қысқа арналған құралдарды пайдаланып, жолдарды қардан тазартады.

Қысқы ойын: «Қар лақтыру»

Балалар қарды белгіленген нысанаға (ағашқа немесе конусты) лақтырады.

Тәжірибе: «Қар мен мұздың айырмашылығы»

Балаларға қар мен мұздың қолмен ұстағанда қалай ерекшеленетінін түсіндіру (қаттылығы, суықтығы)

Серуен картотекасы №3

Ағаштарды бақылау

Мақсаты: Қыстағы ағаштардың ерекшеліктерін зерттеу.

Бақылау барысы:

Ағаштың жапырақсыз бұтақтарын қарап, олардың түсі мен формасын сипаттау.

Қыста ағаштардың ұйқыда екенін түсіндіру.

Кейбір ағаштардың (қарағай, шырша) қыста да жасыл екенін байқау.

"Қар жинаушы"

Мақсаты: Еңбекке баулу және ұжымдық жұмысқа ынталандыру.

Ойын барысы:

Балаларға шағын күрекшелер беріледі.

Тапсырма – белгіленген жерге қарды жинап, шағын қар үйіндісін жасау.

Кім бірінші аяқтаса немесе ең үлкен үйінді жасаса, сол жеңімпаз атанады.

Серуен картотекасы №4

Мұзды бақылау

Мақсаты: Мұздың қасиеттерін зерттеу.

Бақылау барысы:

Балаларға мұздың үстін ұстап, оның қатты және суық екенін сезіндіру.

Мұздың қалай пайда болатынын түсіндіру (су қатып, мұзға айналады).

Мұздың сырғанақ екенін тәжірибе арқылы көрсету.

"Қар астындағы қазына"

Мақсаты: Зейінді және ізденімпаздықты дамыту.

Ойын барысы:

Балаларға қардың астына жасырылған ойыншықтар немесе табиғи заттарды (мысалы, бұтақ, тас, шишка) табу тапсырмасы беріледі.

Тәрбиеші әр зат туралы жұмбақ айтып, оны табуды сұрайды.

Мысалы: "Дөңгелек, бірақ тәтті емес. Қардың астынан тауып көр!"

Серуен картотекасы №5

Қардың астындағы өсімдіктерді бақылау

Мақсаты: Қардың астында өсімдіктердің сақталатынын түсіндіру.

Бақылау барысы:

Қарды тазалап, жердің астындағы шөптерді немесе кішкентай бұталарды қарап көру.

Қар өсімдіктерді суықтан қорғап, "жамылғы" қызметін атқаратынын түсіндіру.

"Қардан кім тезірек қар лақтырады?"

Мақсаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшаңдыққа баулу.

Ойынның барысы:

Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лақтыру ұсынылады.

Кімнің қарды алысқа лақтырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.

Серуен картотекасы №6

Аспанды бақылау

Мақсаты: Қыстағы аспанның ерекшеліктерін байқау.

Бақылау барысы:

Балалармен аспанның түсін бақылау (көк, сұр, кейде ақ бұлтты).

Бұлттардың қозғалысын бақылап, олардың жылдамдығы туралы әңгімелеу.

Күннің аз көрінетінін және жарықтың өзгергенін талқылау.

«Қар бекінісі»

Мақсаты: Ұжымдық әрекетке үйрету, қармен жұмыс жасауды дамыту.

Ойынның барысы:

Балалар топқа бөлініп, қардан бекініс немесе үлкен қар шеңберін жасайды.

Бекініс дайын болғаннан кейін, оны сақтап қалу үшін жеңіл "қар шабуылы" ұйымдастырылады (қар ұшқындарын лақтыру).

Қызықты атмосфера жасау үшін бір топ қорғанса, екінші топ шабуылдаушы болады.

Серуен картотекасы №7

Бақылау: Мұздың қалай пайда болатыны

Мұздың суық температурада суық судан қалай пайда болатынын түсіндіру.

Еңбек әрекеті: Қардан мүсін жасау

Балалар бірге қардан шағын мүсіндер жасайды (мысалы, қар адам).

Қысқы ойын: «Қар үстінде із қалдыру»

Балалар қардың үстімен жүріп, әртүрлі іздер қалдырады.

Тәжірибе: «Мұзды еріту»

Балаларға мұз кесегін беріп, оны жылудың әсерінен еріту процесін бақылау ұсынылады.

Серуен картотекасы №8

. Мұздың қасиеттерін зерттеу (Эксперимент)

Мақсаты: Мұздың табиғи қасиеттерін зерттеп, суық туралы түсінік қалыптастыру.

Іс-әрекет:

Балалар мұздың қатты екенін ұстап көреді, жарыққа қарағанда оның түсін бақылайды.

Мұзды қолдарында ұстап ерітеді.

Бақылау:

Мұздың құрылымын қарау: «Мұз мөлдір ме? Қандай түстер көрінеді?»

Эксперимент:

Мұзды жылы және суық жерге қою арқылы оның қалай еритінін бақылау.

Ойын:

«Мұз кристалдары»: Мұздан пішіндер жасап, оларды жарыққа қарау.

Серуен картотекасы №9

Бақылау: Аспанды бақылау

Қыстағы аспанның түсі, бұлттардың қар жауып тұрған кездегі көрінісі.

Еңбек әрекеті: Аулада қарды тегістеу

Балаларға кішкене құралдар беріледі, олар қарды тегістеп, алаң жасайды.

Қысқы ойын: «Қарлы лабиринт»

Балалар қарда салынған жолдармен жүріп, лабиринттен өтеді.

Тәжірибе: «Мұзға түсті су құю»

Мұзға түрлі-түсті су құйып, оның мұзбен байланысын бақылау.

Серуен картотекасы №10

. Қысқы ағаштарды бақылау (Бақылау, еңбек ету)

Мақсаты: Ағаштардың қысқы күйін зерттеп, табиғатты тануға баулу.

Іс-әрекет:

Ағаштардың түрлерін бақылау: «Бұл ағаш қандай? Оның бұтақтары қалай орналасқан?»

Ағаштардың жапырағы жоқ екенін түсіндіру.

Ағаш түбін қардан тазалау.

Бақылау:

Ағаштардың биіктігін, бұтақтарын қарап, сипаттау.

Эксперимент:

Ағаш қабығын ұстап, оның суық немесе жылы екенін анықтау.

Ойын:

«Ағашты таны»: Балалар кезекпен ағашты сипап сезіп, оның түрін анықтайды

Серуен картотекасы №11

Бақылау: Қардың жаууын бақылау

Қардың қалай жерге түсетінін, үлпек қарлардың пішіндерін қарастыру.

Еңбек әрекеті: Қарды жинау

Балаларға шағын күрек беріліп, ауладағы қарды белгілі бір жерге жинау тапсырмасы беріледі.

Қысқы ойын: «Қарды кім алысқа лақтырады?»

Балалар қар түйіршігін жасап, оны алысқа лақтыруға жарысады.

Тәжірибе: «Қардың астындағы не бар?»

Балалар қардың астындағы топырақты, өсімдіктерді немесе басқа заттарды зерттейді.

Серуен картотекасы №12

Бақылау: Қардың үстіндегі іздер

Ауладағы немесе жолдағы адамдар мен жануарлардың іздерін бақылау.

Еңбек әрекеті: Қардан ойын алаңын жасау

Балалар бірге қарды жинап, оны тегістеп ойын алаңын дайындайды.

Қысқы ойын: «Қарлы шарлар»

Балалар қарды допқа айналдырып, онымен ойнайды.

Тәжірибе: «Суықтың әсері»

Қарды жылы бөлмеге әкеліп, оның қалай еріп кететінін бақылау.

Серуен картотекасы №13

Қар мүсіндерін жасау және желді бақылау

Мақсаты: Шығармашылық қабілеттерін дамыту, желдің қасиеттерін түсіну.

Еңбек:

Балалар топ болып қардан әртүрлі мүсіндер (адам, жануарлар) жасайды.

Эксперимент:

Желдің күшін анықтау үшін жеңіл заттарды (қағаз, қар) үрлеп көру.

Қар ұшқындарының желмен қалай қозғалғанын бақылау.

Бақылау:

Желдің қар ұшқындарын қалай алып кететінін қарау.

Серуен картотекасы №14

Қардан жол салу және күннің әсерін бақылау

Мақсаты: Қардың жылулықпен өзгерісін түсіну, балаларды ұжымдық еңбекке баулу.

Еңбек:

Балалар қар күрегімен жол салады.

Салынған жолдардың айналасын әдемілеп жинайды.

Эксперимент:

Қардың күн жылуы әсерінен қалай еритінін бақылау.

Қар мен мұзды күннің астында қалдырып, олардың өзгерістерін зерттеу.

Бақылау:

Аспанды бақылап, күннің жарықтығы мен оның қарға әсерін анықтау.

Серуен картотекасы №15

Бақылау: Ағаштардағы мұзды бақылау

Ағаштардың бұтақтарында пайда болған мұзды қарастыру, оның жылтырлығына назар аударту.

Еңбек әрекеті: Аулада қар тазалау

Балалар күрекпен және қолдарымен жолдарды тазалайды.

Қысқы ойын: «Қарлы шеңберге секіру»

Қардың үстіне шеңберлер салып, солардың ішіне секіру ойынын ұйымдастыру.

Тәжірибе: «Мұздың мөлдірлігі»

Балаларға мұз кесегін беріп, оның ішінде не көрінетінін зерттеу.

Серуен картотекасы №16

Қарды бақылау

Мақсаты: Балаларды қардың қасиеттерімен таныстыру.

Бақылау барысы:

Қарды алақандарымен ұстап, оның суық екенін сезіну.

Қарды қысу арқылы пішін жасау, оның жұмсақ әрі жеңіл екенін байқау.

Қардың жер бетін қалай жауып жатқанын және оның ақ түске боялғанын талқылау.

"Қарға із салу"

Мақсаты: Балалардың моторикасын және шығармашылық қабілеттерін дамыту.

Ойын барысы:

Балалар қар бетіне аяқпен, қолмен немесе таяқшалармен әртүрлі іздер салады.

Тәрбиеші іздерді сипаттауды немесе қандай пішін екенін айтуды сұрайды: "Бұл қандай із?", "Қай жануардың ізіне ұқсайды?".

Ойынның соңында ең ерекше іздерді бірге талқылайды.

Серуен картотекасы №17

Бақылау: Қар үстіндегі күн сәулесінің жарқырауы

Қардың күн сәулесінде қалай жарқырайтынын байқау.

Еңбек әрекеті: Құстарға арналған орын дайындау

Балалар қарды тазалап, құстарға арналған жем салғышты орнатады.

Қысқы ойын: «Қар астындағы затты тап»

Балалар қар астына жасырылған заттарды іздейді.

Тәжірибе: «Қарды қысып көру»

Балалар қарды қолмен қысып, оның қандай пішінге айналатынын тексереді.

Серуен картотекасы №18

Құстарды бақылау

Мақсаты: Қыстағы құстардың әрекетін байқау және оларға қамқорлық жасау.

Бақылау барысы:

Ауладағы құстарды (шымшық, торғай) бақылау.

Балалармен бірге жем салғыштарға нан қиқымдарын салу.

Сұрақтар:

"Қыста қандай құстарды көрдіңдер?"

"Оларға қалай көмектесе аламыз?"

"Аққаланы безендіру"

Мақсаты: Шығармашылықты дамыту және табиғи материалдарды қолдану.

Ойын барысы:

Балалар қардан аққала жасайды.

Аққаланы безендіруге табиғи заттар (бұтақтар, жапырақтар, тастар) немесе ойыншықтарды пайдаланады.

Соңында балалар аққаланы "аты" немесе "мінезі" туралы әңгімелейді.

Серуен картотекасы №19

Бақылау: Ауа райының өзгеруі

Балалармен бірге ауа райын бақылап, қарлы, бұлтты немесе желді күннің ерекшелігін талдау.

Еңбек әрекеті: Қармен ойнау алаңын сәндеу

Балалар қарды арнайы пішіндерге келтіріп, оны әдемілеуге қатысады.

Қысқы ойын: «Қардан көпір салу»

Балалар бірге қарды пайдаланып, шағын көпір жасайды.

Тәжірибе: «Қардың түсін өзгерту»

Қарға түрлі-түсті бояу қосып, оның түсін өзгертуді бақылау.

Серуен картотекасы№20

Бақылау: Қардың үстіндегі суреттер

Балаларға таяқшалар беріліп, қар бетінде сурет салу ұсынылады.

Еңбек әрекеті: Қар үстіндегі жолдарды тегістеу

Балалар топтасып, аяқпен қарды тегістеп жол жасайды.

Қысқы ойын: «Қарлықыздың іздері»

Балалар қарға аяқ іздерін салып, оларды бірге зерттейді.

Тәжірибе: «Мұзды еріту»

Балаларға мұз кесегі беріледі, оны қолмен ұстап немесе жылы жерге қойып, қалай ерігенін бақылайды.

Серуен картотекасы№21

Қардың астындағы өсімдіктерді бақылау

Мақсаты: Қардың астында өсімдіктердің сақталатынын түсіндіру.

Бақылау барысы:

Қарды тазалап, жердің астындағы шөптерді немесе кішкентай бұталарды қарап көру.

Қар өсімдіктерді суықтан қорғап, "жамылғы" қызметін атқаратынын түсіндіру.

"Қардан кім тезірек қар лақтырады?"

Мақсаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшаңдыққа баулу.

Ойынның барысы:

Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лақтыру ұсынылады.

Кімнің қарды алысқа лақтырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.

Серуен картотекасы№22.

Бақылау: Аяздан пайда болған өрнектер

Терезедегі немесе заттардағы мұздан пайда болған өрнектерді қарастыру.

Еңбек әрекеті: Құстарға жем шашу

Балаларға құстарға арналған жем беру тапсырмасы беріледі.

Қысқы ойын: «Қарды қапқа жина»

Балалар шағын қапшықтарға қар жинап, оны белгілі бір жерге жеткізеді.

Тәжірибе: «Қар мен топырақтың айырмашылығы»

Қар мен топырақты салыстырып, олардың түсі мен күйін зерттейді.

Серуен картотекасы№23

Желді бақылау

Мақсаты: Желдің табиғаттағы рөлін түсіндіру.

Бақылау барысы:

Желді сезіну үшін балаларды сыртта жүгірту.

Желдің қарды ұшырып, ағаштардың бұтақтарын қозғалтуын бақылау.

Желдің күші қатты ма, әлде жай ма екенін талқылау.

"Қар ұясына секіру"

Мақсаты: Қозғалыс белсенділігін дамыту, үйлесімділік пен шапшаңдықты арттыру.

Ойынның барысы:

Балаларға қарда бірнеше шеңбер (ұя) салу ұсынылады.

Балалар бір шеңберден екіншісіне секіріп өтуі керек.

Ойынның қиындығын арттыру үшін шеңберлерді бір-бірінен алшақ орналастыруға болады.

Серуен картотекасы №24

Қысқы желдің әсері

Желдің қарды қалай ұшырататынын және оның салқын екенін түсіндіру.

Еңбек әрекеті: Шаналарды тазалау

Балалар шаналарды қардан тазартып, дайындық жасайды.

Қысқы ойын: «Қарлы нысана»

Қардан шар жасап, белгіленген нысанаға лақтыру ойыны өткізіледі.

Тәжірибе: «Мұздың жылтырлығы»

Балалар мұзды жарыққа жақындатып, оның жылтыр бетін зерттейді.

Серуен картотекасы №25

Қар тазалау (еңбек іс-әрекеті)

Мақсаты: Балаларды еңбексүйгіштікке баулу, ұжымдық жұмысқа ынталандыру.

Іс-әрекет:

Балалар кіші күректермен ауладағы қарды тазалайды.

Жолдарды қардан тазартып, құстарға арналған орындарды қардан босатады.

Тапсырма:

Балалар қарды қай жаққа жинау керектігін жоспарлайды.

Қорытынды:

Балалар жұмыстың нәтижесін бағалап, тазарған аулаға қуанады.

Серуен картотекасы №26

Бақылау: Бұлттардың қозғалысы

Қыстағы аспанды бақылап, бұлттардың қалай жылжитынын және олардың түстерін талдау.

Еңбек әрекеті: Қардан жануар мүсіндерін жасау

Балалармен бірге қардан жануарлардың пішіндерін жасайды.

Қысқы ойын: «Қарлы шарды тап»

Қар астына жасырылған түрлі түсті шарларды іздеу.

Тәжірибе: «Қардың дыбысы»

Балалар қарды аяқпен басып, оның қандай дыбыс шығаратынын тыңдайды.

Серуен картотекасы №27

Бақылау: Қардың астындағы топырақ

Балалар қардың астындағы топырақты ашып, оның қандай болатынын бақылайды.

Еңбек әрекеті: Қардан бейнелер жасау

Балалар қарды мүсіндерге айналдырып, қызықты пішіндер жасайды.

Қысқы ойын: «Қарлы эстафета»

Балалар қарды қолдарымен алып, бір орыннан екінші орынға апарады.

Тәжірибе: «Мұздың қалай пайда болуы»

Балалар мұздың қалай қалыптасатынын бақылап, оны суға салыстырад

Серуен картотекасы №28

Құстарға көмектесу (еңбек және бақылау)

Мақсаты: Қыс мезгіліндегі құстарға қамқорлық көрсету арқылы экологиялық мәдениетті дамыту.

Іс-әрекет:

Балалар алдын ала жасалған жем салғыштарға нанның қоқымдары, бидай, дәндер салады. Құстардың жем салғышқа қалай келетінін бақылау.

Тапсырма:

Балалар құстардың қандай жем жегенін анықтайды.

Қорытынды:

Балалар құстарды күтіп-баптаудың маңыздылығын түсінеді.

Серуен картотекасы №29

Мұздың ерекшеліктерін зерттеу (эксперимент және бақылау)

Мақсаты: Мұздың қасиеттерін бақылау арқылы қоршаған ортаны зерттеу.

Іс-әрекет:

Мұздың бетіндегі өрнектерді қарау және олардың қалай пайда болғанын талқылау.

Мұзды қолмен ұстап, оның суық әрі тайғақ екенін анықтау.

Мұздың бетінде су қалдырып, оның қайта қатуын бақылау.

Тапсырма:

Балалардан «Мұз қалай пайда болады?» деп сұрау.

Қорытынды:

Балалар мұздың табиғи ерекшеліктерін біледі және оның физикалық қасиеттерін түсінеді.

Серуен картотекасы №30

Мұзды бақылау

Мақсаты: Мұздың қасиеттерін зерттеу.

Бақылау барысы:

Балаларға мұздың үстін ұстап, оның қатты және суық екенін сезіндіру.

Мұздың қалай пайда болатынын түсіндіру (су қатып, мұзға айналады).

Мұздың сырғанақ екенін тәжірибе арқылы көрсету.

"Қар астындағы қазына"

Мақсаты: Зейінді және ізденімпаздықты дамыту.

Ойын барысы:

Балаларға қардың астына жасырылған ойыншықтар немесе табиғи заттарды (мысалы, бұтақ, тас, шишка) табу тапсырмасы беріледі.

Тәрбиеші әр зат туралы жұмбақ айтып, оны табуды сұрайды.

Мысалы: "Дөңгелек, бірақ тәтті емес. Қардың астынан тауып көр!"

Серуен картотекасы №31

Қардың астындағы өсімдіктерді бақылау

Мақсаты: Қардың астында өсімдіктердің сақталатынын түсіндіру.

Бақылау барысы:

Қарды тазалап, жердің астындағы шөптерді немесе кішкентай бұталарды қарап көру.

Қар өсімдіктерді суықтан қорғап, "жамылғы" қызметін атқаратынын түсіндіру.

"Қардан кім тезірек қар лақтырады?"

Мақсаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшаңдыққа баулу.

Ойынның барысы:

Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лақтыру ұсынылады.

Кімнің қарды алысқа лақтырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.

Серуен картотекасы №32**Аспанды бақылау**

Мақсаты: Қыстағы аспанның ерекшеліктерін байқау.

Бақылау барысы:

Балалармен аспанның түсін бақылау (көк, сұр, кейде ақ бұлтты).

Бұлттардың қозғалысын бақылап, олардың жылдамдығы туралы әңгімелеу.

Күннің аз көрінетінін және жарықтың өзгергенін талқылау.

«Қар бекінісі»

Мақсаты: Ұжымдық әрекетке үйрету, қармен жұмыс жасауды дамыту.

Ойынның барысы:

Балалар топқа бөлініп, қардан бекініс немесе үлкен қар шеңберін жасайды.

Бекініс дайын болғаннан кейін, оны сақтап қалу үшін жеңіл "қар шабуылы" ұйымдастырылады (қар ұшқындарын лақтыру).

Қызықты атмосфера жасау үшін бір топ қорғанса, екінші топ шабуылдаушы болады

Серуен картотекасы №33**Желді бақылау**

Мақсаты: Желдің табиғаттағы рөлін түсіндіру.

Бақылау барысы:

Желді сезіну үшін балаларды сыртта жүгірту.

Желдің қарды ұшырып, ағаштардың бұтақтарын қозғалтуын бақылау.

Желдің күші қатты ма, әлде жай ма екенін талқылау.

"Қар ұясына секіру"

Мақсаты: Қозғалыс белсенділігін дамыту, үйлесімділік пен шапшаңдықты арттыру.

Ойынның барысы:

Балаларға қарда бірнеше шеңбер (ұя) салу ұсынылады.

Балалар бір шеңберден екіншісіне секіріп өтуі керек.

Ойынның қиындығын арттыру үшін шеңберлерді бір-бірінен алшақ орналастыруға болады.

Серуен картотекасы №34**Қысқы жануарларды бақылау (іздері арқылы)**

Мақсаты: Қыс мезгілінде жануарлардың тіршілігін байқау.

Бақылау барысы:

Қар үстіндегі іздерді табу (құстардың, иттің, қоянның).

Балалардан іздердің кімге тиесілі екенін болжауды сұрау.

"Қардан кім тезірек қар лақтырады?"

Мақсаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшаңдыққа баулу.

Ойынның барысы:

Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лақтыру ұсынылады.

Кімнің қарды алысқа лақтырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.

Серуен картотекасы №35

Бақылау: Қыстың ерекше дыбыстары

Қар мен мұздың сынып, жаңғырық шығаруын тыңдайды.

Еңбек әрекеті: Қысқы бақша үшін қоректену

Құстарға арналған жемді қар үстіне себу.

Қысқы ойын: «Қарлы қақпа»

Балалар қарды жауып, қақпа жасап, доппен ойнайды.

Тәжірибе: «Қардың ерігіштігі»

Қардың әртүрлі температурада қалай еріп кететінін көру.

Серуен картотекасы №36

Бақылау: Қардың бетінде шықтың пайда болуы

Қардың бетінде шықтың қалай пайда болатынын талдау.

Еңбек әрекеті: Құрал-жабдықтарды жинау

Балалар қысқы ойын алаңының құрал-жабдықтарын жинап, реттейді.

Қысқы ойын: «Қарды лақтыру»

Қардан дайындалған шарларды арнайы орынға лақтыру.

Тәжірибе: «Мұздың беріктігі»

Мұздың түрлі қалыңдығын өлшеп, қайсысының қаттырақ екенін зерттеу.

Серуен картотекасы №37

Ағаштарды бақылау

Мақсаты: Қыстағы ағаштардың ерекшеліктерін зерттеу.

Бақылау барысы:

Ағаштың жапырақсыз бұтақтарын қарап, олардың түсі мен формасын сипаттау.

Қыста ағаштардың ұйқыда екенін түсіндіру.

Кейбір ағаштардың (қарағай, шырша) қыста да жасыл екенін байқау.

"Қар жинаушы"

Мақсаты: Еңбекке баулу және ұжымдық жұмысқа ынталандыру.

Ойын барысы:

Балаларға шағын күрекшелер беріледі.

Тапсырма – белгіленген жерге қарды жинап, шағын қар үйіндісін жасау.

Кім бірінші аяқтаса немесе ең үлкен үйінді жасаса, сол жеңімпаз атанады.

Серуен картотекасы №38

Құстарды бақылау

Мақсаты: Қыстағы құстардың әрекетін байқау және оларға қамқорлық жасау.

Бақылау барысы:

Ауладағы құстарды (шымшық, торғай) бақылау.

Балалармен бірге жем салғыштарға нан қиқымдарын салу.

Сұрақтар:

"Қыста қандай құстарды көрдіңдер?"

"Оларға қалай көмектесе аламыз?"

"Аққаланы безендіру"

Мақсаты: Шығармашылықты дамыту және табиғи материалдарды қолдану.

Ойын барысы:

Балалар қардан аққала жасайды.

Аққаланы безендіруге табиғи заттар (бұтақтар, жапырақтар, тастар) немесе ойыншықтарды пайдаланады.

Соңында балалар аққаланы "аты" немесе "мінезі" туралы әңгімелейді.

Серуен картотекасы №39

Аязды бақылау

Мақсаты: Аяздың ауа райына әсерін түсіндіру.

Бақылау барысы:

Ауада "бу шығару" тәжірибесін жасау (ауыздан шыққан бу).

Аяздың ағаштар мен терезелердегі әшекейлерін қарау.

Сұрақтар:

"Ауа қандай, суық па?"

"Терезедегі мұз әшекейлерін кім салады деп ойлайсыңдар?"

"Қар лақтыру"

Мақсаты: Дәлдік пен шапшаңдықты дамыту.

Ойын барысы:

Балалар қардан шағын шарлар жасап, белгіленген мақсатқа (мысалы, шеңберге немесе қардан жасалған мұнараға) лақтыруға тырысады.

Әрбір дәл соққы үшін ұпай беріледі.

Серуен картотекасы №40.

Бақылау: Қарды еріту

Қардың түрлі жағдайларда қалай еріп кететінін бақылау.

Еңбек әрекеті: Қарды топтап жинау

Балалар ауладағы қарды бірге жинап, бір орынға тасымалдайды.

Қысқы ойын: «Қармен сүрту»

Балалар қармен алып, заттарды немесе ағаштарды сүртеді.

Тәжірибе: «Қардың ішінде не бар?»

Қардың ішінде топырақ, шөп немесе басқа табиғи элементтер бар ма екенін зерттейді.

Серуен картотекасы №41

Бақылау: Қардың түсуі

Балалар қардың қалай жауғанын, оның жабысып қалуын немесе жай түсуін бақылап, ерекшеліктерін талдайды.

Еңбек әрекеті: Қарды жинау

Балалар қарды қолмен немесе күрекпен жинап, оны үлкен үйіндегіге айналдырады.

Қысқы ойын: «Қарлы допты лақтыру»

Балалар қардан жасалған допты бір-біріне лақтырып, нысанаға дәл тигізуге тырысады.

Тәжірибе: «Қардың қаншалықты жылдам еріуі»

Балалар қарды бөлмеге кіргізіп, температураның әсерін бақылап, оны еріту уақытын өлшейді.

Серуен картотекасы №42

Аспанды бақылау

Мақсаты: Қыстағы аспанның ерекшеліктерін байқау.

Бақылау барысы:

Балалармен аспанның түсін бақылау (көк, сұр, кейде ақ бұлтты).

Бұлттардың қозғалысын бақылап, олардың жылдамдығы туралы әңгімелеу.

Күннің аз көрінетінін және жарықтың өзгергенін талқылау.

«Қар бекінісі»

Мақсаты: Ұжымдық әрекетке үйрету, қармен жұмыс жасауды дамыту.

Ойынның барысы:

Балалар топқа бөлініп, қардан бекініс немесе үлкен қар шеңберін жасайды.

Бекініс дайын болғаннан кейін, оны сақтап қалу үшін жеңіл "қар шабуылы" ұйымдастырылады (қар ұшқындарын лақтыру).

Қызықты атмосфера жасау үшін бір топ қорғанса, екінші топ шабуылдаушы болады

Серуен картотекасы №43.

Бақылау: Қысқы аяздан кейінгі таң

Балалар суық ауа мен аяздың таңертеңгі көрінісін бақылап, шықтың, мұздың пайда болуын зерттейді.

Еңбек әрекеті: Құстарға жем себу

Балалар қыста құстарға арналған жемді себу арқылы табиғатқа қамқорлық көрсетеді.

Қысқы ойын: «Қардан із қалдыру»

Балалар қарға із салып, олардың өлшемдерін салыстырады.

Тәжірибе: «Қар мен мұздың айырмашылығы»

Балалар қар мен мұзды салыстырып, олардың айырмашылықтарын зерттейді.

Серуен картотекасы №44

Қысқы жануарларды бақылау (іздері арқылы)

Мақсаты: Қыс мезгілінде жануарлардың тіршілігін байқау.

Бақылау барысы:

Қар үстіндегі іздерді табу (құстардың, иттің, қоянның).

Балалардан іздердің кімге тиесілі екенін болжауды сұрау.

"Қардан кім тезірек қар лақтырады?"

Мақсаты: Балалардың дене шынықтыру қабілеттерін дамыту, шапшандыққа баулу.

Ойынның барысы:

Балаларға қарды қолмен немесе күрекшемен алып, белгілі бір межеге (жалауша немесе белгіленген сызық) лақтыру ұсынылады.

Кімнің қарды алысқа лақтырғаны немесе белгіге дәл тигізгені бағаланады.